

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΘ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

Ἀθήνα, 15 τοῦ Ἰουλίου 1922

ΑΡΙΘ. 764 (ΦΥΛ. 1)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : Νέα ποιήματα: Ἀπάνω, ἀπὸ τ' ἀνθρώπου, Γυρισμός, Ἀνοιξη στὴν Ἀττικὴ Εἰδόλλιο, Μοῦλκι - Σαλαμίνας Ρομιοσύνη.	Κ. ΚΑΡΑΛΛΗΣ : Ὁ Λάμπης.
ΔΗΜ Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : Ἡ Μητέρα.	ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΛΗΝΟΣ : Ἀρρωστές ψυχές.
Κ. Ρ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ : Ἀνάμνηση.	ΙΑΝΤΑ : Τὸ φίλι σου.
ΜΗΤΣΟΣ ΑΝΘΩΜΗΣ : Τὸ κρῖμα. (συνέχεια)	ΣΤ' ΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ : Ἡ Κίτρινη Πιταλοῦδα.
Μ ΦΙΛΗΝΤΑΣ : Ἑτυμολογικά : Ψαροπούλα, Καπνοπούλα - Σοιφιλή.	ΦΙΛΩ ΒΙΘΥΝΟΥ : Σὺν Ἕγνος.
ΗΑ Φ. ΗΑΙΟΥ : Ἀνθρώπινη Κομωδία.	ΦΙΛΗ Κ. ΒΑΤΙΑΗ : Κρίνα λευκά, Ἄλιμα ρόδα.
ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ : Βράδυ.	ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ : Νεοελληνικὴ Φιλολογία, Ἐξέη Φιλολογία Ἀπὸ τὰ Θέατρα. - Στὸ περιθώριο τῆς Μουσικῆς. - Νέα βιβλία. - Περιοδικά. - Χωρὶς Γραμματόσημο.

ΝΕΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΑΠΑΝΩ ΑΠΟ Τ' ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ...

Ἔθεσε τὸ σκότος ἀτόκρυφον τόπον αὐτοῦ.
Καὶ ἐπέβη ἐπὶ χειροβεῖμ, καὶ ἐπετάσθη...
Δαβὶδ : Ψαλμὸς ιη.'

Κάποτε πέθανα κ' ἐγώ, μὰ δὲ θυμᾶμαι πότε.
Χρόνια περάσανε! Οἱ Καιροὶ δὲν ἐρχονται ξοπίσω
γιὰ νὰ θυμίζουνε σ' ἐμὲ τί μ' ἔχε κάνει τότε
τὰ βλέφαρα γιὰ λίγο νὰ σφαλίσω.

Δὲν ξαίρω τί, μὰ οὔτε καλὰ θυμᾶμαι τ' ἔλεγε γίνει.
Σὰ νὰ κοιμήθηκα βαθειὰ σὲ πελαγίσο μνήμα
κι ἀπὸ τὸ κύμα ὡς ν' ἀνθίζαν οἱ ματωμένοι κρίνοι
ὀλόγυρα — δὲν ξαίρω! — σὲ ποιοῦ κρῖμα.

Δὲν ξαίρω τί! Μὰ ὁ θάνατος σὰ λυτρωμὸς μοῦ ἐφάνη.
Ἄπ' τῆ σερνάμενη ζωὴ γιὰ πάντα εἶχα περάσει
σ' ἓνα κρυφὸν ἀνθότοπο, στὸ γαληνὸ λιμάνι,
στοὺς λόγγους, στὰ ρουμᾶνια καὶ στὰ δάση.

Τόσο γλυκὰ ὄνειρεύτηκα, πού δταν μ' ἐφύραν πάλι
τὰ κύματα στὴν πλατωσιὰ μιὰ νέα ζωὴ νὰ πάρω
θαρροῦσα πῶς φτεροῦγιζα σι' ἀπέραντο καιάλι
κ' ἐγὼ πουλὶ σὰν τὸ χιονάτο γλάρο.

Κι οὔτε θυμᾶμαι πῶς καὶ τί πρωτῆτερα εἶχε γίνει.
Ἀπάνω ἀπὸ τ' ἀνθρώπινα τὰ πάθη ἐγὼ διαβαίνω
Τραγουδιστῆς ἀδιάφορος, καὶ πᾶω πρὸς τὴ γαλήνη,
στὸ Φῶς πού μὲ προσμένει λυτρωμένο.

ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Σᾶς ξαναβρίσκω σχήματα, γαλάζια χρώματα, οὐρανοί,
χρυσέ μου αἰθέρα ξίστερε, γραμμὴ ἀπλή, μνημεῖα
παλιά, κι ἀρχαῖα χαλάσματα, κ' ἐσένα, ὦ μέρα φωτεινὴ,
στρωτὴ, γαλήνια πού γελάς μετ' ἀπ' τὴν τρικυμία.

Κ' ἐσένα δεῖλι πού γυρνᾶς ἀπ' τὰ λαγγάδια τὰ γυμνά
σάν τὸ κοππάδι πού ὁ καλὸς πρωτόργης πάει στὴ στάνη,
μενεξεδένιο νὰ περνᾶς ἀπ' τὰ περήφανα βουνά
στὴν ἄλικη τὴ θάλασσα γιὰ τὸ στεγνὸ λιμάνι.

ΑΝΟΙΞΗ ΣΤὴν ΑΤΤΙΚΗ

Ἄστράφτει φῶς κι' ἀπλώνεται τὸ φῶς στὴν πᾶσα μέρα·
Γελοῦν οἱ Ἀγάπες ρόδινες στὸν ἀνθισμένο φράχτη
κ' ἓνας τρελλὸς κορυδαλλὸς πού λάμπει στὸν αἰθέρα
σκίζει τὸ φῶς κι ὄλο τραβάει στὸν ἔρωτα τὸν κράχτη.

Γλυκειὰ ἢ ζωὴ, χαρὰ ἢ ζωὴ, χαρὰ τὸ φῶς πού λάμπει,
Δῶθε γελάει τὸ πράσινο καὶ τὸ γαλάζιο ἀστράφτει
κ' εἶναι σάν ὄραμα στὸ φῶς οἱ ἀνθοντυμένοι κάμποι,
σὰ θάλασσες πού καρτεροῦν τὸ πέρασμα τοῦ αὐτῆ.

ΕΙΔΥΛΛΙΟ

Ἐνα πουλάκι ἴδλεγε ψηλὰ στὴν καρυδιά
τὸ ἔρωτικό ἀνοιξιᾶτικο τραγούδι,
καὶ μὲ δειλὸ φτερούγισμα ἴδρενε στὴν καρδιά
σὰ βελουδένιας πεταλούδας χνούδι.

Ἐσὺ ψηλὰ σ' ἓνα κλωνί, τρυγὸνα ἔρωτική,
τὸ πρῶτο γλυκοχάραμα σκορποῦσες
μὲ μιὰ φωνούλα λυρική, γεμάτη μουσική,
—παιγνίδι στ' ἀκρογιάλι ἀπ' ἀνεροῦσες.

Κ' ἐγὼ γιατί—δὲν ξαίρω πῶς!—γιατί μὲς στὴν καρδιά,
τὸν ἔρωτα θωροῦσα νὰ διαβαίνει

Κ' ἔλεγα νᾶναι σύμβολο τοῦ Ὀνειροῦ ἢ καρυδιά
Κ' ἐσὺ μιὰ Δεντροκόρη ἀναστημένη.

ΜΟΥΛΚΙ—ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ

Τὸ ξανθὸ καλοκαίρι μὲ φωνάζει ξανά
στὸ νησάκι τὸ πρόσχαρο πάλι
πνύ τὸ ἡσυχίονουν τὴ μέρα τὰ παρθένα βουνά,
τὸ μικρὸ, γαλανὸ περιγιάλι.

Πού ἔχει τόσα λουλούδια καὶ μπιξέδες ἐκεῖ,
—τὰ γασφάλλα, κόκκινη φλόγα,
Καὶ στὸν ἡσυχίον τραγούδια, καὶ στὸ λόγγο βοσκῆ,
καὶ στ' ἀμπέλια πεντάγλυκη μόγος.

Πού ἔχει δεῖλι γραμμένο σὰ γλυκιὰ Ροδαυγὴ
καὶ τὴ δύση πού σβήνει στὸ κῦμα,
Καὶ σ' ἐμένα χαρίζει μιὰ δροσάτη πηγὴ
στὸ παλιὸ τοῦ προπάππου μου χτήμα.

ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ

Βροντοῦνε ἀπόψε τάρματα, βροντοῦνε τὰ τσαπράζια,
κι ἀχολογᾶν οἱ ρεματιῆς ἀπ' τὸν τρανὸ χορδὸ,
τ' ἀρματολίκια λάμπουνε—ζαφείρια καὶ τοπάζια,
ὅπως στὸν ἀλησμόνητο καιρὸ.

Κι ὁ Γέρος ποῦ δὲν πλάγιασε στὴ ρίζα τοῦ πλατάνου
πρῶτος λιγᾶει τὴ μέση του στὸν Καλαματιανό,
κ' ἐνῶ σουρᾶει παρᾶμερα ἢ φλογέρα τοῦ τσοπάνου,
τὸ φεγγαράκι βγαίνει ἀπ' τὸ βουνό.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΜΗΤΕΡΑ

(Ἡ ἀρχὴ ἀπὸ τὸ Β' μέρος)

Δίνουμε σήμερα ἓνα χαρακτηριστικὸ κομμάτι ἀπὸ τὸ καινούριο δράμα τοῦ Ταγκόπουλου ποῦ παίχτηκε τὸν περασμένο μῆνα στὸ θέατρο «Ἀθηναῖο» ἀπὸ τὸ θίασο Βεᾶκη Νέζερ. Στὴ σκηνὴ αὐτὴ ζουγραφίζεται πλατιά ὅλη ἡ ἰδεολογία τῆς μητέρας καὶ τῆς ὑπερέτριας καθὼς καὶ τοῦ Στεργίδη (κ. Αἰμ. Βεᾶκη).

Ἡ ἴδια σκηνοθεσία, ὅπως στὸ πρῶτο μέρος. Ἀπομνησμένο. Ἡ Ἀγγέλα (κ. Στέλλα Γαλάτη) κάθεται οὐ πολυθρόνα, σιμὰ στὸ μεσιανὸ τραπέζι. Ἡ Ρηγιώ (Μυριέλλα Ταγκοπούλου) ὀλόρθη ἀντικρῶς της, μὲ φούστα μαύρη, κοντὴ, καὶ μὲ ποδιὰ ἄσπρη, γαρνιρισμένη μὲ στενὴ δαντέλα Μιλώντας δὲν κοιτάζει τὴν Ἀγγέλα, μὰ κρατεῖ τὰ μάτια της καρφωμένα στὸ πάτωμα. Ἀνοίγοντας ἡ σκηνή, φαίνεται πὼς συνεχιζοῦνε κουβέντα ἀρχινησμένη ἀπὸ ὦρα.

ΑΓΓΕΛΑ

Κ' ἔπειτα ;

ΡΗΝΙΩ

Τι ἄλλο νὰ σὰς πῶ ;

ΑΓΓΕΛΑ

(Γλυκά) Νὰ μοῦ τὰ πεῖς ἔλα, ἔλα, Ρηγιώ μου. Ὅπως συνέβηκαν... Πρέπει νὰ ξαίρω... πρέπει νὰ τὰ ξαίρω ἔλα, μὲ ἔλα τους τὰ καθέκαστα, γιὰ νὰ φερθῶ ἀνάλογα στὸ Μιχαλάκη σὰ θάρθει...

ΡΗΝΙΩ

(Ταραγμένα). Μὴ μοῦ τὸν ἀναφέρετε, μὴν ἀναφέρετε οὔτε τὸνομά του, κυρά, γιατί, ξαίρετε.

ΑΓΓΕΛΑ

Ὅχι, παιδί μου. Μὴν ταραζέσαι...

ΡΗΝΙΩ

Σὰ θυμάμαι..., ἅμα τοῦ πῆγα τὸ γράμμα... ἅμα τοῦ μίλησα... ἅμα τὸν παρακάλεσα νὰ σπλαχνιστεῖ τὴ Δαφνούλα, νὰ σπλαχνιστεῖ ἑσᾶς...

ΑΓΓΕΛΑ

Μὰ δὲ μοῦ τάπες αὐτά. Δὲ μοῦπες πὼς τοῦ πῆγες καὶ γράμμα.

ΡΗΝΙΩ

Θὰ σὰς ἐξλεγα κι αὐτό... μὲ τὴ σειρά του... Τὴ δεύτερη βραδιὰ πού... τὸν ἐμπασα σπῆτι... περκαμένα μεσάνυχτα... Ναι, ἐγὼ τοῦ ἀνοιξα τὴν πόρτα... ἐγὼ πάλι, ξημερώματα, τὸν ξίδγαλα ἀπὸ τὴν πίσω πορτούλα...

ΑΓΓΕΛΑ

Νά, Ρηγιώ μου,... Αὐτὸ εἶναι τὸ κακό... Ἄ μοῦ ἐξλεγες τότε... Ἄ μοῦ ἐξλεγες τὴν πρώτη φορά...

ΡΗΝΙΩ

Μὰ πὼς νὰ σὰς τὸ πῶ ; Ἡ Δαφνούλα μοῦ τὸ κοφε ρητά. «Ἄ μάθει τίποτα ἢ μητέρα, Ρηγιώ, δὲ χασομερᾶω οὔτε στιγμὴ... Τινάζω τὰ μυαλά μου στὸν ἀέρα...» Κ' εἶδατε ποῦ πῆγε νὰν τὸ κάνει κίβλας, δίχως ἐγὼ νὰνοίξω τὸ στόμα μου, δίχως νὰ προδῶσω τὸ μυστικό... Τὴ δεύτερη φορά λοιπόν, πού λῆτε, κυρά, δὲ χωριστήκανε ἔπως τὴν πρώτη, μὲ φιλιὰ καὶ μὲ ἀγάπες. Δείχνανε πὼς εἶχανε λογοφέρει. Ὁ κύριος Μιχαλάκης εἶτανε κατσοφιασμένος. Τῆς Δαφνούλας τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὰ κλάματα.

ΑΓΓΕΛΑ

Τὸ παιδάκι μου !...

ΡΗΝΙΩ

Ἐγὼ, σὰ νὰ μισοκατάλαβα τι εἶχε συμβεῖ... Ἦστερ' ἀπὸ δυὸ μέρες, ἡ Δαφνούλα μεδῶσα ἓνα γράμμα... Τὸν καλνοῦσε νάρθει τὴ νύχτα, καθὼς μοῦπε, νὰ μιλῆσουν τελιωτικά γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα... Γιὰ ποῖο ζήτημα, ἐν ξαίρω... Μοῦπε νὰν τοῦ τὸ πῶ κ' ἐγὼ πὼς εἶναι ἀνάγκη νάρθει... Τοῦ πῆγα τὸ γράμμα, τοῦ μίλησα, τὸν παρακάλεσα. Τοῦ κάκου!.. «Πῆς της νὰ κάνει ἔ,τι θέλει» μοῦπε. «Πῆς της πὼς ἐγὼ

δὲν πιάνουμαι στὴ φάκα... Πῆς τῆς πὼς τὰ μυρίστηκα ἐγὼ, πὼς θάβαι συνεννοημένη μὲ τὸν πατέρα τῆς, καὶ μὲ τὴ μάννα τῆς, θάχουν καὶ τὸν παπὰ ἐκεῖ, θάχουν καὶ τὰ στέφανα, καὶ μόλις μὲ μῶ μέσα, γράπ! «Ἦσαίτα χόρευε...»

ΑΓΓΕΛΑ

(πὸ πολὺ πονεμένα παρὰ ἀγανακτισμένα). Ὁ παλιάνθρωπος! Ὁ παλιάνθρωπος!

ΡΗΝΙΩ

Ναί, κυρά μου... Σωτὰ τὸν ἐλέτε. Παλιάνθρωπος... (Μικρὴ σιωπὴ) Τὰ εἶπα ὅλα στὴ Δαφνούλα... Καταταράχτηκε... Τὸ βράδι σὰν πήγατε νὰ πλαγιάσετε, κλειδιώθηκε στὴν κάμαρά τῆς. Ἐγὼ κάτι ὑποψιάστηκα... Πῆρα μιὰ καρέκλα καὶ τὴν πήγα σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς καὶ ἀνέβηκα πάνω κ' ἐβλεπα ἀπὸ τὸ φεγγίτη τῆς πόρτας τί γινότανε μέσα. Ἡ Δαφνούλα ἔγραφε... ἔγραφε... ἀκατάπαυτα ἔγραφε... Τέλιωσε δύο γράμματα... τὰ κλεισε σὲ φακέλλους, τᾶπισε πάνω στὸ τραπέζακι τῆς, τράβηξε πρὸς τὸ κρεβάτι... Ἐκλείδωσε τὸ συρτάκι τῆς τουαλέτας τῆς, ἔβγαλε τὸ ρεδόλδερ τοῦ ἀφέντη καὶ πήγε καὶ κάθισε πάλι στὸ τραπέζακι, ποῦχε ἀφίσει τὰ γράμματα... Κόιταξε τὸ ρεδόλδερ, τὸ καλοκοίταξε, τὰ μάτια τῆς τρέχανε ποτάμι καὶ σὲ λίγο... Τότε πήδηξε ἀπὸ τὴν καρέκλα τὴν ἀναποδογύρισα, χτύπησα τὴν πόρτα... «Ἄνοιξε, Δαφνούλα! Ὁ πατέρας σου πεθαίνει... Τεῦθε συμφορὴ καὶ ποῦ κοιμότανε... Ἄνοιξε κατατρομαγμένη... Τὴν ἀγκάλιασσα... «Δὲν εἶναι τίποτα, τῆς εἶπα μὴν τρομάξεις!»... Κι ἀρπᾶξα τὸ ρεδόλδερ... Πῆρα καὶ τὰ γράμματα... Ἔ! τότε τρέξατε καὶ σεῖς καί...»

ΑΓΓΕΛΑ

Ἐπετάχτηκε ἀπὸ τὸν κρότο τῆς καρέκλας... Ἐπετάχτηκε ἀπὸ τὸν ὕπνο μου...

ΡΗΝΙΩ

Μὰ πὼς δὲν πήρε μυρουδιὰ ὁ ἀφέντης ;...

ΑΓΓΕΛΑ

Κοιμότανε, εὐτυχῶς...

ΡΗΝΙΩ

Μὰ καὶ σεῖς κοιμόταστε !...

ΑΓΓΕΛΑ

Ἡ ψυχὴ τῆς μάννας πάντα ἀγρυπνᾷ σιμὰ στὸ παιδί τῆς... (μικρὴ σιωπὴ) Πῆρα καὶ τὰ γράμματα. Μοῦ τὰ εἶπαν ὅλα, τὰ γράμματα... Τὸνα εἶτανε γιὰ μένα, ἐλλο γιὰ τὸν κύριο Μιχαλάκη... Τὸ τέρας !... Τὸ τέρας !... Τί σφοδρὰ ἔφερε στὸ σπίτι μου!... Τὸ ρεδόλδερ τὸ πήρες ἐσύ... (σηκώνεται ταραγμένη).

ΡΗΝΙΩ (δισταχτικά)

Τὸ πέταξα στὸ πηγάδι, κυρά μου, τὸ ἴδιο τὸ βράδι.

ΑΓΓΕΛΑ

Καλὰ ἔκανες, Ρηνιώ μου! (κάθεται σὰν ἔξαν τλημένη στὸ καναπέδακι) Ἔλα, Ρηνιώ μου... Ἔλα κάθισε κοντά μου... ἐδῶ στὸν καναπέ, παιδί μου...

ΡΗΝΙΩ

Τί λέτε ;... Σιμὰ στὴν κυρά μου νὰ καθίσω ;...

ΑΓΓΕΛΑ

Δὲν ὑπάρχουνε δεῦλοι καὶ ἀφεντάδες παιδί μου... Ἔλα, κάθισε... (Ἡ Ρηνιώ ζυγώνει συμμαζεμένα. Ἡ Ἀγγέλα τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τραβώντας τὴ τὴν καθίζει στὸν καναπέ, πλάι τῆς). Ἄνθρωποι καλοὶ καὶ κακοὶ ὑπάρχουνε μοναχά... Καὶ οὗτοι ἄνθρωποι καλοὶ, εἶναι ἴσοι κ' ἔχουν ἴσα δικαιώματα στὴ ζωὴ, ἀδιάφορο ἂν ὁ ἕνας εἶναι βασιλιάς καὶ ὁ ἄλλος σκουπιδιάρης...

ΡΗΝΙΩ

(Σὰν ξαφνιασμένη) Σὰ Χριστὸς μιλάτε...

ΑΓΓΕΛΑ

Εἶναι, παιδί μου, γιατί ἔχω τὸ Χριστὸ μέσα μου... Αἰσθάνομαι τὴν ἑμορφιά του καὶ τὴ γαλήνη του ἀπλωμένη σ' ὅλη τὴν ψυχὴ μου... σ' ἔλο τὸ εἶναι μου... (ὕστερ' ἀπὸ λιγὸστιγμὴ σιωπῆ, ἀκκουμπώντας τὸ κεφάλι τῆς στὴ ράχη τοῦ καναπέ καὶ ἀνασηκῶνοντας ψηλὰ τὰ μάτια τῆς, σιγολέει, σὰ σὲ προσευχῆ). «Μαζὶ μου ἔλατε ἔλοι ποῦ ὑποφέρετε καὶ ὅσοι εἶστε κουρασμένοι κ' ἐγὼ σὰς ξεκουράζω... Σηκῶστε τὸ ζυγὸ μου ἀπάνω σας καὶ μάθετε ἀπὸ μένα, γιατί ἡμέρος εἶμαι καὶ μὲ ταπεινὴ καρδιά καὶ θὰ βρεῖ ξεκούρασμα ἢ ψυχὴ σας. Τί ὁ ζυγός μου εἶναι καλὸς καὶ ἀλαφρὸ τὸ φόρτωμά του...»

ΡΗΝΙΩ

(συνερπαμένη) Τί ἑμορφα λόγια! Τί ἑμορφα ποῦ τὰ λέτε !... Ἰσα στὴν καρδιά χτυπάνε...

ΑΓΓΕΛΑ

Λόγια τοῦ Χριστοῦ μας εἶναι αὐτὰ καὶ ἀνεβαίνουνε μοναχὶ τοὺς στὰ χεῖλια μου σὲ κάθε στενοχώρια μου... σὲ κάθε κρίσιμη τῆς ζωῆς μου στιγμή... Καὶ μὲ λυτρώνουν ἀπὸ τὸ μαῦρο βραχνὰ καὶ μοῦ ἀπαλαίνουνε τὴ ζωὴ μου...

ΡΗΝΙΩ

Τὰ χαίρουν καὶ οἱ παπάζες τὰ λόγι' αὐτὰ τοῦ Χριστοῦ μας ; Τὰ λένε στὴν ἐκκλησιά ; Ἐγὼ ὅσες φορές καὶ ἂν πήγα στὴν ἐκκλησιά, ποτὲ μου δὲ μεδύχε νὰν τάκούσω.

ΑΓΓΕΛΑ

Στὴν ἐκκλησιά ποῦχε κανεὶς χτισμένη μέσα στὴν ψυχὴ του τάκούσει τὰ λόγι' αὐτὰ... Καὶ πόσο λίγοι ἄνθρωποι λειτουργοῦνται σὲ μιὰ τέτια ἐκκλησιά !... Ἄλλιμονο !...

ΡΗΝΙΩ

(συγκινημένα) Κυρά μου... χρυσὴ μου κυρά !...

ΑΓΓΕΛΑ

Ὅχι ἔτσι, παιδί μου, ὄχι πιά τὸ δουλικὸ αὐτὸ ἐπίθετο... Λέγε μου τὸνομά μου... λέγε με ἀδερφή σου, φίλη σου... Μὰ ὄχι πιά κυρά. Τὸ ἐπίθετο αὐτὸ μὲ βραβαίνει καὶ μάλιστα σὰν τάκούω ἀπὸ σέβανε...

ΡΗΝΙΩ

(Γλυστρώντας ἀπαλὰ ἀπὸ τὸν καναπέ, γονατίζει,

ἀκουμπώντας τὸ κεφάλι τῆς στὰ γόνατα τῆς Ἀγγελίας).

Μάννα μου, γλυκιά μου μάννα... Καὶ μήπως γιὰ μάννα μου εἶσά; γνώρισα καὶ δὲ σὰς αἰσθάνθηκα πάντοτε ;.. Πεντάρφανο μὲ πήρατε σπῖτι σας... ἔεκα ἄλλα χρόνια τώρα... καὶ μοῦ ἀνοίξατε τὴν ἀγκαλιά σας καὶ σὰ μάννα στοργικὴ πάντα μοῦ φερθήκατε... Μοῦ μάθατε καὶ γραμματάκια... μοῦ ἀνοίξατε τὰ μάτια μου... μοῦ ἀπαλύνατε τὴν ψυχὴ μου... καὶ νά, σήμερα μὲ ἀνεβάζετε ψηλά... μὲ καθίζεσαι πλάι σας; Μὰ ἐγὼ στὰ γόνατά σας, εἶναι ἡ θέση μου... ἐξῶ... στὰ γόνατά σας;... μαννούλα μου...

ΑΓΓΕΛΑ

(τὴ σηκώνει καὶ τὴν καθίζει πλάι τῆς, στὴν πρώτην θέση τῆς.) Ἐδῶ, παιδί μου... ἐδῶ, σιμά μου. σιμά στὴν καρδιά μου εἶναι ἡ θέση σου...

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

(μαίνοντας β. α. τικὸς ἀπὸ τὴ μεσιανὴ πόρτα). Ἦρθε δ ἄμορφοιός ;.. Ἀκόμα ;

ΡΗΝΙΩ

(βλέποντάς τονε κάνει νά σηκωθεί) Κύριε...

ΑΓΓΕΛΑ

(κρατώντας τῆ). Κάθισε, παιδί μου...

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

(χλευαστικά). Ἔτσι... σὰ φιλενάδες, σὰ δυὸ γκαρ διακές φιλενάδες ; Δούλα καὶ κυρὰ πλάι πλάι...

ΑΓΓΕΛΑ

Ἡ Ρηνιώ δὲν εἶναι δούλα... Εἶναι φιλενάδα μου... Εἶναι παιδί μου...

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

(στὸν ἴδιο τόνο). Ἐσύ, βλέπω, δὲν τὴν κηρύχνεις μοναχά, μὰ ἀρχισες νά τὴν ἐφαρμόζεις κιόλας τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση! Βιάζεσαι, πολὺ βιάζεσαι, κυρὰ μου...

ΑΓΓΕΛΑ

Δὲ βιάζομαι... Ἀπλόστατα, κάνω κείνο ποὺ θάρθει μοναχά του αὔριο... Καὶ μοῦ ἀρέσει νά ζῶ μέσα στὸ Αὔριο...

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

(εἰρωνικά). Φιλολογεῖτε πάντοτε, κυρία μου!.

ΑΓΓΕΛΑ

(χαμογελώντας) Ἴσως... Ἀφοῦ κ' ἡ ἀλήθεια εἶναι φιλολογία, κατὰ τὴ γνώμη σου... (Κάνει νά σηκωθεί. Ἡ Ρηνιώ τὴ μιμείται).

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

(ξεκαρδισμένος) Ἔτσι ; Σήκω σήκω, κάτσε κάτσε, θὰν τὸ πᾶμε ; Σὰ νευρόσπαττα ;

ΑΓΓΕΛΑ

Κάθισε, Ρηνιώ, ἐσύ...

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

Ναί, κάθισε !.. Τώρα ποῦγινες φιλενάδα τῆς γυναίκας μου, θὰ σοῦ πάρω καὶ τίς μεταξωτὲς τίς κάλτσες ποὺ ἀπὸ καιρὸ λαχταροῦσα νά σοῦ τίς πάρω...

Ἀπὸ καιρό... Ζαίρεις. Μὰ μὲ κρατοῦσε ὁ φόβος μπάς καὶ ζηλέψει ἡ γυναίκα μου...

ΑΓΓΕΛΑ

(φυσικά, ὄχι στομφώτικα) Μοναχά εἶ ταπεινοὶ ἄνθρωποι ζηλεύουσε... Κι ἀκόμα κι ὅσοι δὲν ἀγαποῦν ἀληθινά. Γιατὶ Ἀγάπη θὰ πει θυσία...

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

(διακόπτοντας) μὲ τὴ ρίγανη !.. Χά! χά! χά!.. Δὲν εἶναι νόστιμο αὐτό, Ρηνιώ ; Ἀγάπη θὰ πει θυσία μὲ τὴ ρίγανη... Ἔσει, ντεμουαζέλ, ζηλεύετε !

ΡΗΝΙΩ

(μυζαμμένα) Ἐγὼ ;..

ΑΓΓΕΛΑ

Μὴ στενοχωριέσαι, παιδί μου... Ἐχει κέφι...

ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ

Καὶ γιατί νὰ μὴν ἔχω ; Οἱ δουλιές μου καλά πᾶνε... ἔλα καλά... (περιπαιχτικά) Ἄκουσε, ντεμουαζέλ, μπορῶ νά σὲ παρακαλέσω νά πᾶς τὸν πῖλο μου μέσα ;.. (Ἡ Ρηνιώ σηκώνεται καὶ παίρνει τὸ καπέλλο του). Πὲς καὶ τῆς κόρης μου νάρθει, σὲ παρακαλῶ...

ΑΓΓΕΛΑ

(γνέροντάς τῆς ἀρνητικά). Ἀργότερα...

(Ἡ Ρηνιώ φεύγει. Ὁ Στεργιάδης ξαπλώνεται σὲ πολτρώνα κι ἀνάδει τσιγάρο. Ἡ Ἀγγέλα πηγλίνοντας πρὸς τὴν ἐταζέρα μὲ τὰ βελίκα, τὰ βάζει σὲ τάξη, διαβάζοντας ποὺ καὶ ποὺ κανένα ἐξώφυλλο. Λιγόστιγμη σιωπῆ).

ΑΝΑΜΝΗΣΗ

Ἄντα τὰ πράγματά μου ἔμειναν ὅπως νᾶχω πεθάνει πρὶν ἀπὸ καιροῦς.

Σκόνη στὴ σκόνη ἐγέμισεν ὁ τόπος καὶ γράφω μὲ τὸ δάχτυλο στυλίου.

Ἄντα τὰ πράγματά μου ἀναθυμοῦνται μὴν ὥρα πρὶν περάσαμε μαζί, σ' ἐκείνη τὰ β βλία μου λησμονοῦνται σ' ἐκείνη τὸ ρολοῖ ἀκόμα ζῆ.

Ἐἴταν εὐτυχισμένη τότε ἡ ὥρα ψηλά, σ' ἔνι οὐρανὸ ζωγυμφιστό. Μὰ ἔχω πεθάνει τόσα χρόνια τώρα κ' ἔμεινε τὸ παράθυρο κλειστό.

Κανέναν, οὔτε ὁ ἥλιος πιά δὲν μπαίνει. Ἐρημο τὸ σπιτάκι ἀντιβοεῖ στὴν ὥρα ἐκείνη ἀκόμα ποὺ σημαίνει αὐτὴ μονάχα, βράδυ καὶ πρωί.

Δὲν ξαίρω ἐδῶ ποιὸς εἶναι τώρα ὁ τόπος, δὲν ξαίρω ποιὸς χαράζει τοὺς σταυροὺς, κι ὅλα τὰ πράγματά μου ἔμειναν ὅπως νᾶχω πεθάνει πρὶν ἀπὸ καιροῦς.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΜΗΤΣΟΥ ΑΝΘΕΜΗ

Τ Ο Κ Ρ Ι Μ Α

— 5 —

Τὸ Φλεβάρη ὁ Παῦλος τελείωσε τὴν ἐργασία, ποῦ τοῦ εἶχε ἀναθέσει ὁ καθηγητής. Λογαριάζανε στὴν ἀρχὴ ὀχτὼ μῆνες, ὁ Παῦλος χρειάστηκε μόνον ἕξη. Γι' αὐτὸ παραξενεύτηκε λιγάκι ὁ καθηγητής· καὶ τὸν ἐρώτησε, μήπως παράλειψε κανένα ἀπὸ τὰ σημεῖα, ποῦ τοῦ εἶχε συστήσει νὰ προσέξῃ. Ὁ Παῦλος τοῦ ἀπάντησε πῶς καὶ καινα πολλὰ τὰ πρόσεξε καὶ ἄλλα, ποῦ τὸν ἐδήγησεν ἡ ἐξέτασις τοῦ θύματος. Τοῦ ἀνάνηρε μάλιστα μερικά.

— Σ' ἐπιανῶ γιὰ τὸ ζήλο σου καὶ ἐπιφυλάσσωμαι νὰ σοῦ εἰπῶ τὴ γνώμη μου, ἀφοῦ διαβάσω προσχετικὰ τὴ μελέτη σου. Θὰ χρειαστῶ βέβαια πολλὲς ἡμέρες.

Ὁ Παῦλος περιμένοντας τὴν κρίσιν τοῦ καθηγητῆ, ἐξακολούθησε τὴν συνηθισμένη του δουλειὰ στὸ νοσοκομεῖο.

Μετὰ δυο τρεῖς ἡμέρας παραπονέθηκε στὸν Κώστα γιὰ τὴν ὑγεία του.

— Δὲν ξαίρω πῶς εἶμαι. Ἔχω ἀτακτο τὸν ὕπνο καὶ ἕνα νευρικό ἐρεθισμό. Ἔγασα καὶ τὴν ἐρεξή μου.

— Θὰ εἶναι ἀπὸ τὴν κούραση. Νά, τί κάνεις μὲ τὸν ὑπερβολικό σου ζήλο. Πήγαινες, βλέπεις, γιὰ τὸ μεγαλόσωμο. Ἡ κούραση ξεσπάει. Μὰ ἐρώτησε καὶ τὸν καθηγητῆ

Ὁ καθηγητής συμφώνησε μὲ τὸν Κώστα. Βέβαια κούραση εἶναι. Λάθος ἔκανε νὰ βιαστῆ τόσο στὴ δουλειά. Μὰ δὲν πρέπει νάνησυχῇ. Εἶναι περαστικὴ ἀδιαθεσία. Καλὰ θὰ εἶναι νὰ πάψῃ κάθε δουλειὰ καὶ νὰ πάῃ στὴν ἐξοχὴ καμμιά δεκαπενταριὰ μέρες.

Ἐπειτα πρόσθεσε, θὰ γυρίσῃς ἐδῶ, θὰ λιγοστεύῃς τὴ δουλειὰ σου, θὰκολουθήσῃς ὠρισμένη δίαιτα καὶ τὸν Αὐγουστο ποῦ θὰ φύγῃς γιὰ τὴν Ἑλλάδα, θὰ σὲ ἀποδόσουμε στὴν πατρίδα σας

— Ἐν εἰρήνῃ σῶσεν, ἔντιμον, ὑγιὰ, μακροήμεροῦντα καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἱατρικῆς ἀληθείας, εἶπε σιγαλά, μὰ μὲ τὸν ἐπίσημο ὁ Κώστας.

Ὁ Παῦλος δὲ μπόρεσε νὰ κρατηθῆ καὶ γέλασε. Ὁ καθηγητής, ποῦ ἤξαιρε τὸν Κώστα, ἐρώτησε τὸν Παῦλο τί τοῦ εἶπε. Ὁ Παῦλος τοῦ ἐξήγησε, ὅσο μπόρεσε καλύτερα, τὴ διακοπὴ καὶ τὴν ἔννοια τῶν λόγων. Χαμογέλασε ὁ καθηγητής καὶ εἶπε στὸν Κώστα.

— Θὰ πηγαίνῃς κάποτε νὰ τόνε συντροφεύεις.

— Αὔριο καὶ ὄλας. Ποῦ νὰ τὸν ἀφήσω μόνο. Εἶναι παιδί ἀκόμα.

Τὴν ἄλλη μέρα μπήκανε κ' οἱ δυὸ στὸ τραῖνο καὶ πήγανε σ' ἕνα χωριὸ μιὰ ὥρα μακριὰ ἀπ' τὸ Παρίσι. Κατάφυτο, μ' ἕνα μικρὸ ποτάμι, ποῦ περνοῦσε

μέσα ἀπὸ τὸ δάσος. Νοίκιασε μιὰ κάμαρη, διάταξε νάνάψουνε τὴ σόμπα καὶ καθήσανε νὰ μιλήσουνε. Ἐπειτα περπατήσανε ὥρα πολλὴ στὸ δάσος καὶ τὸ βράδυ ὁ Κώστας ἀποχαιρέτισε τὸν Παῦλο.

— Τὴν Κυριακὴ θάρθω πάλι. Τώρα σ' ἀφήνω μὲ τίς χωριαιοπούλες. Θέλω νὰ ἰδῶ, ἂν εἶσαι ἱκανὸς νὰ πλέξῃς κανένα εἰδύλλιο μέσα στὸ δάσος. Μὴ φοβᾶσαι. Ἡ ἀγάπη σου στὴ Μαρία θὰ εἶναι πάντοτε ἀγάπη.

Τὴν Κυριακὴ ὁ καιρὸς εἶτανε ἀνοιξιότικος. Ὁ οὐρανὸς ὀλοκάθιτρος, ὁ ἥλιος χλιαρὸς. Ὁ Παῦλος εἶχε κατεβῆ νωρὶς στὸ σταθμὸ καὶ περιμένε τὸν Κώστα μὲ ἀνυπομονησία. Ὅταν ἔφτασε τὸ τραῖνο, φάνηκε ὁ Κώστας, μὰ ὄχι μόνος. Ἐνας Κύριος μεσόκοπος καὶ μιὰ νέα κόρη τόνε συνοδεύανε. Ὁ Παῦλος ἔτρεξε νάνταμῶσῃ τὸν Κώστα, κ' αὐτὸς τοῦ σύστησε τὸν κύριο Ἰωαννίδη καὶ τὴ δεσποινίδα Ἄννα, τὴν κόρη του. Καθήσανε σ' ἕνα καφενεῖο καὶ μιλούσανε. Ἀφοῦ πέρασεν ἀρκετὴ ὥρα, ὁ Κώστας εἶδε τὴν ἀνησυχία τοῦ Παύλου, ζήτησε συγγνώμη ἀπὸ τὸν κύριο Ἰωαννίδη καὶ τὴν κόρη καὶ πήρε τὸν Παῦλο νὰ τοῦ μιλήσῃ ἰδιαιτέρως.

— Πῶς πέρασες;

— Ἀθλία. Πήγα νὰ σκάσω. Δὲ μπορεῖς νὰ φανταστῆς πόσο στενοχωρήθηκα σ' αὐτὴ τὴ μοναξιά.

— Τὸ βλέπω. Εἶσαι ὠχρότερος ἀπ' ὅτι ἦσουναι προτοῦ φύγῃς ἀπ' τὸ Παρίσι καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς σου νευρικότερος. Ἡρθα ἡμῶς γιοματὸς γιαιτρικά, ποῦ ἂν τὰ μεταχειριστῆ: μὲ φρόνηση, θὰ ἰδῆς μεγάλη ὠφέλεια. Μιλῶ, βλέπεις, σὰ γιαιτρός. Ἐσὺ εἶσαι γερὸς στὴ θεωρία, ἐγὼ ἔχω τὴν πράξιν.

— Ἐλα; τελείωνε τί γιαιτρικά;

— Πρῶτα πρῶτα ἐ καθηγητῆς μου εἶπε, πῶς διάβασε τὴ μελέτη σου γρηγορώτερα, γιαιτὶ τοῦ κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἐργασίας καὶ τὰ συμπεράσματα, ποῦ τὰ βρῖσκει πολὺ πρωτότυπα. Ἐργάζεται νὰ ἐξακριβώσῃ μερικὲς σου παρατηρήσεις γιὰ νὰ εἶναι χωρὶς καμμιά ἐπιφύλαξιν ἐνθουσιασμός του.

Ἀπότομη τοῦ Παύλου ἡ ἀλλαγὴ. Τ' ὠχρὸ του πρόσωπο κοκκίνησε, τὰ μάτια του λάμψανε, ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ Κώστα καὶ τοῦ εἶπε.

— Σ' εὐχαριστῶ, φίλε μου. Ἀλήθεια τὸ γιαιτρικό σου εἶναι ἐξαιρετικό. Τώρα κάθε ἄλλο εἶναι περιττό. Μά, ἂν εἶναι παρόμοιο, θὰ ἤμουναι περιεργὸς νὰ τὸ μάθω.

— Πᾶμε πίσω τώρα. Νὰ τὸ ἄλλο. Ἐκεῖνα τὸ κορίτσι. Στὸ Παρίσι τὴν ὥρα ποῦ πήγαίνα στὸ σταθμὸ

αντάμωσα τὸν Κύριο με τὴν κόρη του. Ὁ πατέρας της μοῦ εἶναι γνωστός ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιατί' εἶχε ὑπόθεσις με κάποιο θεῖο μοι. Σὰν ἰδοθήκαμε στὴν ξενιτειά, γνωριστήκαμε πάλι. Ζητούσανε νὰ πᾶνε σὲ μιὰν ἐξοχή. Τοὺς πρότεινα νὰρθοῦνε μαζί μου. Τοὺς εἶπα γιὰ σένα σὸ τραῖνο καὶ εἶτανε περίεργοι νὰ σὲ γνωρίζουνε. Ξέρεις, μπορεῖ νὰ σοῦ κάνῃ καλὸ ἢ συντροφιά μ' ἕνα τέτοιο κορίτσι. Φαίνεται πολὺ ἀλέγρο. Μὰ γιὰ κοίταξε, παιδί μου, μάτια μαύρα σπιθόβολα, ρόδινα μάγουλα, χεῖλη ἄλικα. Πολὺ πρῶμα, βλέπεις, φέτος τὰ ροδάκινα καὶ τὰ κεράσια. Ἔλα, μὴ ντρέπῃσαι. Θυμήσου λίγο καὶ τὰ καθήκοντα ποὺ λέγαμε κάποια βραδεῖα.

Καθῆσανε μαζί σ' ἕνα τραπέζι.

— Ξέρετε, Κύριε Παῦλε, εἶπε ἡ κόρη κοιτάζοντας τὸ νέο στὰ μάτια, ὁ κύριος Κώστας μὰ; εἶπε ἕνα σωρὸ ἐγκώμια γιὰ σᾶς.

Ὁ Κώστας εἶναι ὑπερβολικὸς καὶ δταν πρόκειται γιὰ μένα περισσότερο.

— Μὰ δὲν πιστεύω νὰ εἶναι καὶ τοῦ καθηγητῆ σας ὑπερβολικὰ τὰ λόγια, εἶπεν ὁ Ἰωαννίδης. Ἄλλθινὰ τιμοῦνε τὴν Ἑλλάδα νέοι σὰν καὶ σᾶς.

— Σᾶς; εὐχαριστῶ, εἶπε χαμηλώνοντας τὰ μάτια ὁ Παῦλος.

Ἡ κόρη ἐξακολουθοῦσε νὰ κοιτάζῃ τὸν Παῦλο. Τὸ κᾶπως ὠχρὸ πρόσωπό του, τὰ μαύρα μάτια, ποὺ τάδειχνε πῶς ζωηρὰ ἕνας μαῦρος κύκλος τριγύρω τὸν κάνανε συμπαθητικὸ, ἐλκυστικὸ. Τὸνε παρατηροῦσε ἡ κόρη ἐπίμονα. Ὁ Παῦλος προσπαθοῦσε νὰποφύγῃ τὴ ματιὰ της κι' ἐστρεφε πότε στὸν Κώστα, πότε στὸν Ἰωαννίδη, κι' ἔλεγε συνηθισμένα πράματα: ὁ νοῦς του δμως εἶτανε στὴν κόρη. Ἐνοιωθε πάντοτε τὰ μάτια της νὰ εἶναι καρφωμένα ἀπάνω του καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ τὴν κοίταζε καὶ αὐτὸς κάθε τόσο, δειλὰ στὴν ἀρχή, πῶς θαρρετὰ κατόπι. Ἀνατριχίλα περνοῦσε τὸ κορμί του εὐχάριστη σὰν ἀλαφρὸ γαργάλισμα. Τοῦ κάνανε ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση τὰ δροσερὰ τῆς κόρης μάγουλα, τὰ κόκκινα χοντρά χεῖλη, τὰ ξεπεταμένα στήθη. Τῆνε κοίταζε καὶ πάλι χαμῆλωνε τὰ μάτια του σὰ νὰ ντρέποτανε. Ἐκείνη τώρα μιλοῦσε στὸν Παῦλο καὶ αὐτὸς ἀποκρινότανε με λίγα λόγια, κάποτε με μιὰ μόνη λέξη.

Ὁ Κώστας εἶχε μακρινὴ ὁμιλία με τὸν Ἰωαννίδη γιὰ τὰ πολιτικὰ τῆς Θεσσαλίας. Κάποτε παρατηροῦσε τὸν Παῦλο καὶ παραξενευότανε. Ἐβλέπε τὸ σάστισμα τῶν ματιῶν του καὶ συλλογιζότανε πόσο ἀνάποδα πῆρε τὰ λόγια του ὁ Παῦλος.

Ἐτσι περᾶσανε οἱ ὥρες ὡς τὸ βράδυ. Κουδέντες, περίπατο στὸ πάρκο, ἕνα γύρο στὸ δάσος κοντὰ στὸ ποτάμι. Τὴν ὥρα ποῦ θὰ φεύγανε, ὁ Ἰωαννίδης προσκάλεσε τὸν Παῦλο νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ στὸ Μεγάλο Ξενοδοχεῖο, δταν θὰ γυρίσῃ στὸ Παρίσι.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, βέβαια θαρθῶ.

Ὅταν μπαίνανε στὸ τραῖνο, τὴ στιγμὴ ποῦ σφύριζε ἡ μηχανή, ὁ Κώστας ψιθύρισε.

— Θαρθῶ, πῶς ἔβαλα φουρνέλο χωρὶς νὰ θέλω. Ἄν τυχὸν πάρῃ φωτιά, χαιρετὰ μας τὸν πλάτανο.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρες ὁ Παῦλος εἰδοποίησε τὸν Ξενοδόχο πῶς φεύγει. Δὲ μποροῦσε νὰ μείνῃ περισσότερο. Ἡ μοναξιά καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ ἀργία τὸνε στενοχωροῦσανε πολὺ. Ξαναβρῆκε ἀλήθεια τὸ χαμένο ὕπνο του καὶ κοιμώτανε ὥρες πολλῆς ἡσυχᾶ, ἀναπαυτικά. Μὰ ἄλλες τῆς ἄλλες ὥρες ἐνοιωθε πλήξη. Δοκίμαζε νὰ διαβάσῃ κάτι διηγήματα ποῦ εἶχε φέρει μαζί του, μὰ ὁ νοῦς του εἶτανε γεμάτος σκέψεις. Κυριαρχοῦσε ἡ σκέψη γιὰ τὴ μελέτη του, συλλογιζότανε ποῖα θὰ εἶναι ἡ τελειωτικὴ κρίση τοῦ καθηγητῆ, ποῦ θὰ τῆνε δημοσίευσε, ποῖα ἐντύπωση θὰ ἔκανε στὸν κόσμον, τί θὰ λέγανε στὴν πατρίδα του, δταν θὰ τὸ μαθαίνανε.

Κοντὰ σ' αὐτὴ τὴ σκέψη κάτι ἄλλο δοκίμαζε νὰ κυριαρχήτῃ στὴν ψυχὴ του καὶ ὁ Παῦλος με κόπο προσπαθοῦσε νὰ ντισταθῇ. Ἡ κόρη με τὰ ρόδινα μάγουλα, τὰ λίκια χεῖλη, τὸ μαστωμένο κορμί, τὰ ξεπεταμένα στήθη. Ἐνῶ αὐτὸς ἔφερνε τὴ σκέψη σ' ἄλλα θέματα, ἡ μορφὴ τῆς. Ἄννας κά'τε τόσο τοῦ ἐρέδιζε τὴ φαντασία. Τὴν ἔβλεπε μπροστὰ του ἄλλθινω καὶ ἐνοιωθε στὸ κορμί του τὴν ἀνατριχίλα, ποῦ πρωτοδοκίμασε τὴν ἡμέρα τῆς γνωριμίας των. Ἐνα αἰσθημα ἄγνωστο ἐνοιωθε στὸ στόμα του, στὴ γλῶσσα, μιὰ γλύκα ἀπὸ κάτι ποῦ μόλις γεύτηκε, μιὰ δίψα γιὰ κάποιο πιστὸ ποῦ ποθοῦσε νὰ δοκιμάσῃ.

— Μπᾶ, ψιθύριζε, ἀδυναμίες τῆς στιγμῆς.

Τὸ βράδυ μπῆκε στὸ τραῖνο καὶ ἔφτασε στὸ Παρίσι, δταν εἶχαν ἀνάψει πιά τὰ φῶτα. Πῆγε στὸ δωμάτιό του καὶ ἀπὸ κεῖ κατέβηκε στὸ καφενεῖο ποῦ οἴγουρα θὰντάμωνε τὸν Κώστα.

— Καλὸ στὰ μάτια μου, εἶπε ὁ Κώστας με χαρὰ, ἄμα τὸν εἶδε.

— Δὲ μποροῦσα πιά νὰ μείνω, μ' ἐπνιξε ἡ μοναξιά.

— Ἡμῶνα βέβαιος. Βιάξῃσαι νὰ ἰδῆς τὸν καθηγητῆ. Ἡ μήπως σοῦ ἀρέσανε τὰ ροδάκινα καὶ τὰ κεράσια. Μὰ νὰ μὴν τὰ πολιγεύσαι. γιατί' χαλοῦνε τὸ στομάχι.

— Ἐννοια σου καὶ εἶμαι μοναδικὸς νὰκολουθῶ τὴ δίαιτα, ποῦ κρίνω ὑγιεινὴ.

Μιλῆσανε γιὰ ἕνα σωρὸ μικροζητήματα ἔτσι γιὰ νὰ περᾶσῃ ἡ ὥρα. Εἶχανε καὶ οἱ δυὸ διάθεση ἐκείνο τὸ βράδυ. Ἴσως, ἂν τοῦ πρῆτεινε ὁ Κώστας, δὲ θὰ δυσκολευότανε καὶ στὸ χορὸ ἀκόμα νὰ πᾶῃ ὁ Παῦλος. Γιὰ τὸν Ἰωαννίδη καὶ τὴν κόρη του δὲν εἶπανε λέξη, σὰ νὰ εἶχανε συμφωνήσει. Μόνον τὴ στιγμῆ, ποῦ χωρίζανε, ρώτησε ὁ Παῦλος.

— Ἀλήθεια, πότε θὰ κάνουμε τὴν ἐπίσκεψη ποῦ χρωστοῦμε στὸν Ἰωαννίδη;

— Ἀῦριο τὰ λέμε, εἶπε ὁ Κώστας, καὶ ἐνῶ πῆγαινε σπῆτι ψιθύριζε.

— Τὸ φᾶρι ἀγκιστρώθηκε στὰ γερὰ. Τώρα νὰ ἰδοῦμε πῶς θὰ τὸ ξαγκιστρώσουμε. (Ἐχει συνέχεια)

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ

ΨΑΡΟΠΟΥΛΑ, ΚΑΠΝΟΠΟΥΛΑ

*Όξω κι ὄξω πάλι πεσμένος ὁ καθηγητῆς Χ. στήν ἐξήγησή του γιά τὸ ψαροπούλα, πῶς μοῦ εἶ νὰ σημαίνει ψαριδική βάρκα; (*Ἐπετηρ. Πανεπ. τη' σελ β).

Καὶ χύνει ἴδρωτα, (*πῶς μὴ φορὰ γιὰ τὸ ἀθῆν, πού τοῦ τὰ ψάλλουμε στὸ «Σεράπειω» ἀν θυμάται), κι ἀνακατώνει ἀρχαίες ἑλλειπτικές φράσεις, ὡ φλε χιλίας, αὐτὸς ἔφα κιλ. καὶ πείρνει ὀμηρικές σύνθεσες καὶ λέει καὶ λέει καὶ τίποτα δὲ λέει.

Τὸ ψαροπούλα δὲν μορεῖ νάαι σάν τὸ βοσκοπούλα (=ἡ κόρη τοῦ βοσκῶς ἢ ἡ μικρὴ βοσκούλα) κτλ.

*Ἐμεῖς στὰ μέρη μας δὲν τὸ λέμε, ὅταν ἦρθαι ἐδῶ καὶ τὸ πρωτάκουσα μοῦ χτύπησε γιά παράξενο (ὅπως τὸ ἄρματωλὸς ἄμει τὸ γράψεις μὲ ω, ὅπως τὸ γονιὸς ἀντι γονιὸς ὅπως τὸ δεκοχτὼ κτλ.) γιὰ τὸ δεύτερον συνθετικὸ του δὲν μορεῖ νὰ εἶναι τὸ ποῦλος (pullus). Σκέφτηκα λοιπὸν πῶς; θάει τὸ ποῦλῶ. Μὰ γιὰ νὰ βεβαιωθῶ ρώτησα ἕνα Αἰ γινήτη γριπίρη, ἔτσι πού ρώταγε ὁ Πλάτωνας τοῦς πολλοὺς γιά νὰ μαθαίνει τὸ ἐλληνίζειν.

— Δὲ μοῦ λές, καλληκίρι, πῶς τὴ λέτε ἀντὶ τὴ βάρκα.

— Ψαροπούλα, δάσκαλε.

— Γιὰ τὴ λέτε ἔτσι;

— Γιὰ τὴ βάζουμε μέσα τὰ ψάρια καὶ πᾶμε στὸν Περαία καὶ τὰ ποῦλα μὲ.

Αὐτὸ εἶτανε.

*Ἀργότερα ὅταν ἀρχίσανε ἐδῶ νὰ πουλᾶνε καπνὸ στὰ κιάσκια καὶ οἱ γυναῖκες τῆς εἶπανε καπνοποῦλες.

Καὶ θάκούσεις κάθε μέρα φράσες σάν ἐτούτη.

— Πᾶμε σαυτὴ τὴν δημοφῆ καπνοπούλα νὰ πάρομα ἕνα κουτὶ τσιγάρα.

Πῶς ἔγεινε αὐτὸς ὁ τύπος;— Ἀπὸ τὰ μὴ καθαντὸ λαϊκὰ ψαροπώλης, καπνοπώλης, πού εἶναι ὡστόσο πολὺχρηστα καὶ μνήκανε διάπλατα στὴ λαϊκὴ γλῶσσα εἶπανε θηλικὰ: ἡ καπνοπώλα, ἡ ψαροπώλα πού εἶναι πιδ εὔχρηστα ἀπ' τὰ καπνοπούλητρα ψαροπούλητρα καὶ πού τᾶκανε ἀμέσως δικά του ὁ λαός: ψαροπούλα καπνοπούλα ἀπὸ ἐπίδραση τοῦ ποῦλῶ (μέου) κι ἀπὸ συνεπαρμὸ ἢ συμφυρμὸ μὲ τᾶλλα τὰ—πούλα: βοσκοπούλα, παπαδοπούλα κτλ. Παράβιελέ λιανοπούλα=ἡ λιανικὴ πώληση, πού ὡστόσο μορεῖ γιὰ τὸ πάρε κανεὶς καὶ γιὰ λιανὸ ποῦλλί.

— Μὰ τί θὰ μοῦ πεις γιά τὸ ψαρδπούλο τὸ Μεσολογγίτικο δηλ. τὸ μοῦτσο τῶν ψαράδων, Φιλήντα; ἐδῶ σέχω!

— Σοῦ λέγω πῶς δὲν ὑπάρχει πιδ ἀφελῆς ἐξή-

γηση ἀπ' ἀφθὴν πού δίνει ὁ καθηγητῆς Χ.: ψαροπαίδόπουλο, λέει!

*Ὅπως εἶπανε: αἵματοστάτης, μὰ καὶ αἰμοστάτης αἵματοχυσία μὰ καὶ αἰμοχυσία, κρεατόπιττα μὰ καὶ κρεόπιττα, ὅπως εἶπανε: φρεατόχειλο μὰ καὶ φρεόχειλο, εἶπανε μαῖμουδοφωλιά μὰ καὶ μαῖμοφωλιά, ἄλω πουδὸτροπα μὰ καὶ ἄλουπδτροπα, κρεατόκορμο ἀντὶς κρεαταδόκορμο, μασκαρόπαιδο ἀντὶς μασκαρόδόπαιδο, χουρμαδοκούκτουτσο μὰ καὶ χουρμοκούκτουτσο κτλ. ἔτσι εἶπαν καὶ ψωμαδδπούλο μὰ καὶ ψωμόπουλο=τοῦ ψωμᾶ τὸ τοιράκι, ἔτσι καὶ ψαραδόπουλο μὰ καὶ ψαρόπουλο=τῶν ψαριδῶν ὁ μοῦτσο. Πρβλ. καὶ ἄλευρόπουλος ἀντὶς ἀλευραδόπουλος = ὁ γιὸς τοῦ ἀλευρᾶ, Ἀμαξόπουλος ἀντὶς ἀμαξιδόπουλος = ὁ γιὸς τοῦ ἀμαξῆ κτλ.

Αὐτὸ εἶναι.

Τώρα βέβαια ὁ καθηγητῆς Χ. θάβρει πάλι μύριες ἀντιλογίες μὰ. δὲν πὰ νάβρει! Θίναι κιανὲ σάν τοῦ ἄρματολὸς Κανεὶς πὰ δὲν τότε πιστεύει. *Ἐτσι κατάντησε μὲ τὰ φερσίματα του.

Σουφλή

*Ἡ παραγωγή πάλι τοῦ Σουφλή ἀπὸ τὸ Σοφύλης, λεί (λέξ. ἀρχ. 2 σ. 4) καὶ μὲ δυὸ λ μάλιστα εἶναι ἀπὸ κείνες τὶς κωμικές, τὶς ξεκαρδιτικὲς παραγωγές πού τόσο μὰς ἔχει συνηθίσει ὁ καθηγητῆς Χ., εἶναι σάν τὸ τσαλιστεύω (τουρκ.) ἀπ' τὸ κίθνληστεύω, λέει. Χά! χά! χά! κ. καθηγητᾶ!

Εἶναι σάν τὸ καπάκι (τουρκ.)— κουτὶ μὲ δυὸ π τὸ γράφει— ἀτ' τὸ λατινικὸ capra, λέει. μπά! μπά! μπά! ρεζιλίκι κ. γλωσσολογέ!

Σαυτὰ βλέπετε καὶ σᾶλλα χίλια δυὸ πού τοῦ λέω καὶ τὸν προκαλῶ κρατάει τὴ χρυση σιωπὴ.

Μὰ θὰ τὰ ξαναποῦμε, γιὰ νὰ μάθει νὰ φέρονται.

Λοιπὸν κύριε καθηγητᾶ τὸ Σουφλή εἶναι λέξι τουρκικὴ, ἢ μᾶλλον ἀραβικὴ. Μάλιστα οἶν φέ λιάμγε: σοφλή καὶ σημαίνει χαμηλὸς καὶ πρᾶγματι ἢ πόλη Σουφλή εἶναι σὲ χαμηλὸμα χτισμένη. Κατυλαβιγγος!

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Υ.Γ. *Ἐπειδὴ τοῦ ἐτοιμάζω ἀνταπάντηση γιά τὸ ἄρματολὸς πού λέει πῶς δὲν ἐπέφτει τὸ γ στις βόρειες *Ἑλλ. χῶρες κέγω ἄκουσα μὲ τάφτια μου ἀπὸ ἕναν Ἀγρινιώτη: κουνακουλόους δηλ. κωνακόλος δίχως γ. Παρακαλῶ ἄλλους τοῦς φίλους τοῦ Νομᾶ, τοῦς φίλους τῆς δημοτικῆς, τοῦς φίλους τῆς ἐπιστημονικῆς ἀλήθειας, ὅσους ἔχτιμοῦνε τὸ ἔργο μου τέλος πάντων, κατοίκους τῆς Ρούμελης, τῆς Ἡπειρομακεδονίας καὶ γενικὰ πού μιλιέται τὸ βόρειο ἴδιωμα νὰ μοῦ στείλουνε μαρτυρημένα παραδείγματα μὲ δεύτερο συνθετικὸ—λόγος χωρὶς τὸ γ δηλ. ἢ—λόος σάν τὸ σπιτολόος, ἢ—λόους σάν τὸ κουνακουλόους ἢ καὶ καὶ—λόος σάν τὸ πουλιόλος: Μ. Φιλήντα Ἐδριπίδη 6 Ἀθήνα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΔΗΜ. Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ "ΚΑΤΑΛΟΓΙΑ", 1922

Καλλιτεχνικά τυπωμένος τόμος με «χαρούμενα τραγούδια της ζωής και της αγιότη», καθώς τὸ χαρακτηρίζει ὁ ἴδιος ποιητής. Τὰ ποιήματα γραμμένα στήν Πόλη, φανερώνουνε τὴ δάθεση, πού ἔχει ὁ κ. Οἰκοσμίδης, νὰ τραγουδήσει τὸ φῶς, τὴ χαρὰ, τὴ ζωὴ, τὴ λεβεντιά και τὸν ἥλιο. "Ὅλ' αὐτὰ μᾶς δίνονται γιὰ τὴν ὥρα μὲ πολὺ ἐξωτερικότητα, μὰ τὸ ταλέντο τοῦ νέου στὰ χρόνια ποιητῆ, θὰ τονὲ βοηθήσει πιστεύουμε ν' ἀποκτήσει τὸ ἀπαραίτητο ποιητικὸ βάθος και νόημα, πού πρέπει νὰ κλαίνει ἡ τέτοιαι του διάθεση.

Ἀπλή ἡ ψυχὴ μου—ὦ πόσο ἀπλή! σάν ἓνα φύλλο
διάφανο μὲς τὴν ἀνελιά,
σάν ἓνα φύλλο σ' ἓνα δέντρο, πού τὸ λούζει
ὁ γήλιος στήν ἀερογιαλιά.
Κι ὁ γήλιος τὴν ἀερογιαλιά τὴν ἔχει σκλάβαι
κι αὐτὴ λαγγεῖται και λυγᾶ,
και λέει τὸν πόνο τῆς Σελήνης κάθε βράδι
και κλαίει σιγά.
Κι ἀπλή ἡ ψυχὴ σάν ἓνα φύλλο μὲς τὴν αἴθρα
πού τὴν ἀγάπη τραγουδαί,
και πότες διάφανο σιὸν ἥλιο οὐδέ σαλεύει!
Γαλάζιο φόντο, κ' ἓνα φύλλο σ' ἓνα κλαδί.

Σάν πρόλογος στὸ βιβλίον τοῦτο δημοσιεύονται «Δώδεκα στοχασμοὶ σιὸν ἥλιο», ὅπου ὁ ποιητὴς κάνει γνωστὰς τὶς ποιητικὰς και φιλολογικὰς του ἰδέες, γεμάτες αἰσιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον τῆς τέχνης.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Φερνὸν Μαζάντ: Τὸ φλογερὸ ταξίδι. — Ἐνα γαλλικὸ δράμα
— Οἱ καινούργιες τάσεις τῆς Γερμανικῆς φιλολογίης.
— Ἐνας Ὁλλανδέζος ρομαντιστογράφος.

Τὸ φλογερὸ ταξίδι εἶναι τὸ καινούργιο βιβλιαράκι τοῦ Φερνάν Μαζάντ, γεμάτο ἀπὸ τὴν κλασικὴν ἁρμονία και τὴν ποιητικὴν φλόγα, πού χαρακτηρίζουν ὅλα τὰ ἴσαμα τώρα ἔργα του. Νύ, και σὲ μιὰ πρόχειρη μετάφραση οἱ τελευταῖες στροφὰς τοῦ βιβλίου:

Τὸ βράδι, πού ὁ ἀληθινὸς Θεὸς θὰ σοῦ ἀραδιάσει ὅλα τὰ
[κρίματά σου

Και θὰ σὲ ρωτήσῃ και τί καλὸ ἔκανες,
Μπορεῖ ἡ φωνὴ σου νὰ μὴν ἀπαντήσῃ τίποτα.
Τόσο θάσαι συγκινημένος τὶς μεγάλες ἐκεῖνε στιγμῆς.
Ὅμως θὰ πρέπει, ἁμαρτωλὲ νὰ ὑπερασπίσῃς τὸν ἑαυτὸ σου.
Ἄ θέλεις νὰ γλυτώσεις τὴν ἀσθησὴ κατωδίκη
Τότε, ἀφοῦ παραμεριστῇ τὸ σάβανό σου,
Θὰ πάρεις στὰ χέρια σου και θὰ δείξεις τὴν καρδιά σου
Τὴν πυρωμένη σου καρδιά, καρδιά περὶφρονου ἀνθρώπου
[και φαίνου,
Πού κάθε νύχτα ἔκοιγε, και μάτωσε κάθε μέρα,
Τὴν καρδιά σου, πού γώρρισε ὅλα τὰ βάσανα τῆς Ἀγάπης
Κι ὁ ἀληθινὸς Θεός, θαρρῶ, θὰ σὲ συχωρέσει.

— Ἀπὸ τὸ γνωστὸ γαλλικὸ ἔπος τοῦ δωδ·κατου αἰῶνα «H u o n d e B o r d e a u x», τὸ γεμάτο ἐξωτισμὸ, φαντασμαγορίαι και ἐρωτικὰς περιπέτειες, ὁ κ. Ἀλεξάντρ Ἀρνού ἔβγαλε ἓνα δράμα σαξέπληρου, γραμμένο μὲ λιτὴ ὁμορφιά. Πολλα μέρη ἀπ' αὐτὸ το δράμα εἶναι σὲ στίχους, κ' εἶναι τόσο πετυχημένα, πού λυπᾶται κανεὶς γιὰτὶ νὰ μὴν εἶναι ὅλο τὸ δράμα σὲ ποιητικὴ μορφή. Ἄξιζει νὰ διειβάει κανεὶς μεσα στὴ λεύτερη αὐτὴ διασκητὴ τοῦ παλινοῦ ἔπους, μὲ τὴ τρόπο φυλακίστηκε ὁ Οὐδόν, πῶς ἔκανε τὴ Σαρακηνὴ Ἐσκλαρμόνη νὰ τὸν ἀγαπήσει, πῶς περιγράφεται ἡ πίστη τοῦ εὐπατριδῆ νάνου Ὀμπερόν, και τὴ λογῆς ρομαντικὸ θάνατο τοῦ δίνει ὁ συγγραφέας.

— Ὁ τυχτικὸς συντάχτης τοῦ «Νουμά» κ. Alex. Steinmetz, σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς πρώτες πρώτες φιλολογικὰς του ἀνταπόκρισες ἀπὸ τὸ Μόναχο, μᾶς μίλησε πλουσιὰ και στοχαστικῶς, γιὰ τὶς τάσεις τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας. Πάνω στὸ ἴδιο θέμα δημοσιεῖται ἓνα σημαντικὸ ἄρθρο στὴ «Revue Critique des Idées et des lizres» τοῦ Μάη ὁ κ. Pierre Lafue, κι ἀπ' αὐτὸ δίνουμε παρακάτω τὰ κυριώτερα μέρη. Καὶ πρώτα πρώτα παρατηρεῖ πῶς στὴ Γερμανία, κάθε τόσο, παρουσιάζεται σιὸς λογοτέχνης ἡ ἀνάγκη μιᾶς γενικῆς μεταβολῆς ὅλων τῶν αἰσθητικῶν και ἠθικῶν ἀξιών. Μὰ ἀπὸ τὶς ἀνανέωσες αὐτὰς, καμιά δὲν εἴτανε τόσο προμελετημένη, ὅσο αὐτὴ πού ἀρχίνησε τὸ 1912, σάν ἀντιδραση στὸ νατουραλισμὸ και στὴ μουρζουαζικὴ εὐαισθησία, πού ἀντιπρόσωπὸς τῆς εἶναι ὁ Σούντερμαν. Τὴν πρώτη ἀρχὴ στὴ νέα σχολὴ αὐτὴ, πού πῆρε ἴδινομα ἐξέπρασσε, νεσμὸς ἔκανε ὁ Henri Mann, μὲ τὶς θέαινές του. Καὶ σὲ λίγο ὁ ἐξπρεσιονισμὸς ἀρχισε νάντικαταστήνει τὸ νατουραλισμὸ σδιες τὶς τέχνες, στὴ μουσικὴ, τὴ ζωγραφικὴ, τὴν κριτικὴ. Ὅμως στὸ Βυλιερ Χαζενκλέαερ ἀήκει ἡ τιμὴ, πού ατρεῖωσεν δριστικὰ τὴ νέα σχολὴ μὲ τὸ δράμα του «ὁ Γιδς».

ποῦ ἡ θριαμβευτικὴ παράστασις τοῦ 1913 εἶτανε γὰρ τὸν ἔξπρессиονισμό, ὅτι εἶτανε ἡ παράστασις τοῦ Ἑρνάντ γιὰ τὸ ρομαντισμό.

Ἡ «Γιάννη» εἶν' ἓνα εἶδος ἑμῶν ἐκδικητῆ. Οἱ πατέρες, ποῦ συμβολίζουν τὸ βι μηχανικὸ πολιτισμὸ, τὴν ὑλιστικὴν βι βραδύτητα, τὴν πίεσιν πρὸς ἅλας τῆς τῆς μορφῆς, σατυρίζονται, κατηγοροῦνται, βρίζονται, καὶ σὸ τέλος σκοτώνονται καὶ μέσα, σὸ πρόσωπο ἑνὸς πρώσου γιαιτροῦ ποῦ, ἢ καὶ, καὶ τὸ κρῆτος τῆς Β σμαρκ, νόμισε πῶς; ἢ ἀ μπεροῦσε νὰ σπλασθῶν οἱ νέες διανοητικῆς γενιῆς, σὸ κατεργητῆ ἔργο τῆς Πρωσσίας. Ὅλη ἡ γερμανικὴ νεολογία χροκορότησε μόλις ἔπειθε τὸ πῶμα αὐτὸ στὴ σκηνή. Ἔτσι ὁ ἔξπρессиονισμὸς, ἔδωσε καὶ κέρδισε τὴν πρώτη τῆς μάχη. Μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου τὸ 1914, μετὰ τὴν ἱμπεριαλιστικὴν Γερμανίαν σχηματιστῆ ἓνα ἰδεαλιστικὸν στρατόπεδο, μετὰ τὸ πρόγραμμα νὰ μενεῖ ξένο σῆμα; τῆς συγκρίνεσες τῶν μαζῶν, σῆλους τοὺς ὑπολογισμοὺς ἐνθουσιασμοὺς τῶν ἐπισήμων κύκλων. Τὸ σύνθημα εἶτανε: *Πνεῦμα καὶ δάση* Tat und Geist). Μὰ ὁ πόλεμος, πῶς τὸν ἔκμαιν οἱ πατέρες, οἱ βαρυεῖς κοινωνικῆς συνθήκες, ποῦ δημιουργηθήκαν, τοὺς ἀναγκάσανε νὰ βγῶν ἀπὸ τὴν ἀμυντικὴν στάσιν τους καὶ νὰ μεταφέρουν τὸν ἀγῶνά τους στὴν πολιτικὴν. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ ἀντιβουριστικὴ φάσις τοῦ ἔξπρессиονισμοῦ Ὁ Βίλελμ Κλέμ δημοσίευσεν στὴ «Λεξία» τὸ περίφημο ποίημα:

Ἡ καρδιά μου εἶναι πῶς μεγάλη
Ἀπὸ τὴ Γαλλία καὶ τὴ Γερμανία μαζί,
Διαπερασμένη ἀπ' ὅλες τῆς μπάλλες τοῦ κόσμου.

Τὸ ψηλότερο σημεῖο τοῦ ἀντιβουρισμοῦ εἶναι τὸ ποίημα τοῦ Λεονάρντ Φράγκ, (τοῦ γνωστοῦ στοῦ ἀγαπῶστες τοῦ «Νουμᾶ» συγγραφέα τοῦ ρομάντζου, «ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός»), ποῦ μόλις τὸ Μ. ὀρη τοῦ 1915 ἀπυγγέληθε σὲ δημόσια συνάθροιση, ἀγαγορεύτηκε νὰ τυπωθεῖ. Καὶ πάλι τὸ ψηλότερο σημεῖο τοῦ φιλολογικῶν ἔξπρессиονισμοῦ εἶναι τὸ Τιμὺρ τοῦ Καζιμίρ Ἐντσχιμιντ, τοῦ κριτικῶν καὶ θεωρητικῶν τῆς νέας σχολῆς. Κατὰ τῆς θεωρίης του: «Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀστικῆς τέχνης μόλις γγίζον τὴν ἐπιφάνεια τῶν πραγμάτων». Ἡ νέα τέχνη φτάνει καὶ μπαίνει ἴσαμε τὴν ψυχὴν τους. Ἡ ἀστικὴ ὑλιστικὴ σκέψις ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ φύσιν στῆς διαφορῆς μορφῆς τῆς, ἐνῶ ἡ σκέψις τῶν τεχνικῶν ἀρνιέται τὴ φύσιν καὶ δὲ γυρνέει παρα νὰ ἀποδώσει τῆς διαφορῆς ψυχικῆς καταστάσεις.

Μὰ τί εἶναι τέλος αὐτὸς ὁ ἔξπρессиονισμὸς; Θὰ τὸ καταλάβουμε καλῶς, ἂν τὸν βάλουμε κοντὰ στὸν ἔξπρессиονισμό. Ὁ ἔξπρессиονισμὸς δὲν παίρνει ἐντύπωση ἀπὸ τὰ πράγματα, παρὰ τοὺς δίνει. Δὲν παίρνει πῶς ἀπὸ τὸν ἔξωτερικὸν κόσμον, παρὰ ἓνα εἶδος πνευματικῆς προβολῆς, Οὐσιαστικά, ἐπιβάλλεται πάνω στὴν πραγματικότητα. Σωστὸ εἶναι λοιπὸν νὰ ποῦμε, πῶς

δὲν ἔχει πῶς παρὰ ἔκφρασεις (expressions). Αὐτὴ ἡ δημιουργικὴ στάσις εἶναι ἴσως σημεῖο μιᾶς ἀψηλῆς πνευματικῆς πρόθεσης. Ὅπως καὶ ἴσως, εἶναι πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν στάσιν τοῦ κλασσικοῦ τεχνίτη, σκεδόν, ἔσο καὶ ἀπὸ τοῦ νατουραλιστῆ.

— Ὁ Ὀλλαντῆζος ρομαντιζογράφος Φρέντερικ βαν Ἐντεν, περιφημὸς στὴν γάλλοι, γὰρ τῆς ἀπὸ μεταφρασῆς τῶν ἔργων του στὴν Ἀγγλία καὶ τὴ Γερμανία, γνωρίστηκε τελευταία καὶ στὴ Γαλλία ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ πῶς φημισμένου ἔργου του, τοῦ *μικροῦ Γιάννη*. Ναι, μετὰ λίγα λόγια ἡ ὑπόθεσις του: Ὁ Γιάννης, παιδί μετὰ καλὴ καὶ γενναία καρδιά, γεμάτος ὄνειρα, γνωρίζεται μετὰ κορίτσι ἀπὸ τὴ Βαντεκιντ, τὴν ἀσπλοῦ εἶ μετὰ τὴν δάσιν, καὶ ὀδηγεῖται ἀπ' αὐτὴν μετὰ σὸ βασιλῆα Ὀμπερόν, πῶς τοῦ χωρίζεται ἓνα χρῶσ κλεδάκι, αὐτὸ ποῦ ἀνοίγει τὴν κίσσα, ὀπου εἶναι κρυμμένο τὸ βιβλίον τῆς Σοφίας. Μὰ, μετὰ μέρα, χάνει τὴ Βαντεκιντ καὶ τὸ κλεδάκι, καὶ τὸ δρόμον, ποῦ ἔρρει σὸ βιβλίον τῆς Σοφίας. Καὶ ὁ πόθος του νὰ τὸ ξανάβρῃ, γίεται ἀφορμὴ ὀλης τῆς δυ. τυχίας. Ἐνα στοιχειῶ, ὁ Βιστικ, σῆμβολο τῆς ἀμφιβολίας, τὸν κρατεῖ λίγο ἀνάμα στὴν ἔκπ. διν, πῶς μλομεῖ νὰ βρῆ τὸ β βλίον. Μ, ὕστερ' ἀπὸ λίγο, στὴ θέσιν τοῦ Βιστικ ἔρχεται ἐν' ἄλλο τρομερὸν στοιχειῶ, ὁ Πλοῦτζερ, σῆμβολο τῆς πραγματικότητος. Τὸ β βλίον εἶναι ἡ Γνώσις, ἡ ἀλύπητη ἀνθρώπινη γνώσις. Τὰ δάσι, οἱ λίμνες, ὁ βουσιλιάς Ὀμπερόν, ἡ ἡμερη καὶ γυμναστικὴ ζωὴ τῶν ζων καὶ πρὸ πάντων ἡ Βαντεκιντ, ποῦ οἰκίζει τὸν ἀγέρα μετὰ φτεροῦσιμα, ὀλα αὐτὰ εἶτανε ὄνειρο.

Στὴ θέσιν τοῦ τρομεροῦ πάθους, ποῦ ἔβανε τὸ Γιάννη μετὰ τὴ Βαντεκιντ μπαίνει μετὰ ἀγάτη λιγώτερο πῶς θεϊκῶ, πῶς ὕλικῆ. Τώρα ἀγαπάει τὴ Ρουμπιέττα, ἓνα κορίτσι, ποῦ φορεῖ ρόμπα καὶ καπέλλο, σὸν ὀλα τὰ κορίτσια, καὶ δὲν πετάει στὸν ἀγέρα. Ὅμως ὁ ὀροπαρμένος δὲ σκότωσε ἀκόμα ὀλόκληρον ὄνειρό του, καὶ θορρεῖ πῶς μετὰ στὴ Ρουμπιέττα ξαναβρίσκει κάποτε τὴν ἀλήθιν Βαντεκιντ.

Τώρα ὁ Γιάννης βρῆσεται ἀνάμεσα στοῖς ἀνθρώπους, στὴν ἀηδία τῆς ζωῆς. Γνωρίζεται τὴ ζωὴν καὶ τὸ θάνατον. Ὁ ντοκτορ-Ἀριθμὸς τοῦ μαθαίνει ὀλες τῆς ἐπιστῆμες, ποῦ περιεχει τὸ β βλίον τῆς Γνώσης.

Μάρτυρας τῆς ἀσκήμιας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐγκλημάτων τῶν κοινωνιῶν, μάρτυρας τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ὁ Γιάννης, παίρνει καὶ αὐτὸς τὸ μερικὸν τοῦ ἀπὸ τὸν π. γκόσμιο πόνον, δὲ διατηρεῖ πῶς καμιά φαντασιοπληξία. Καὶ ὀμως, ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ὕποφερτὴ δίχως κάποιον ἰδανικόν, δυνατώτερον ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν. Ἐνα δυστήχημα θλιβερό, ὁ θάνατος τοῦ πατέρα του, τὸν δυναμώνει, τότε λευθερῶνεται ἀπὸ τὴ φορικτὴ τυραννία, καὶ ἔξασκοῦσε ἀπῶ του ὁ Πλοῦτζερ. Ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὸ σκεπτικισμό, ποῦ τονε μηδένιζε, ὁ Γιάννης; ξανοίγει ἀκόμα ἓνα ὄνειρον, ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ ὀβριρευτεῖ. Ἡ μοναξιά του φωτίζεται ξαφνικὰ καὶ

σὺ τέλος τοῦ β.βλίου, βλέπουμε νὰ περνᾷ ἀνίερη, φώτιστεφανώμενη, ἢ παρήγορη εἰκόνα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου.

Στὴν ὁμόρφο πρόλογο ποῦγραψε γιὰ τὴ μετάφραση ὁ Ρομαῖν Ρολλάν, λέει: «Αὐτοὺς ὁ μικρὸς Γιάννης, μήπως εἶστε σεῖς, βᾶν Ἔντεν; Μήπως εἰμ' ἐγώ; Μήπως εἶναι ὁ καθένας μας;»

Ὁ βὸν Ἔντεν εἶν' ἓνας ἀπὸ τὴν ομάδα τῶν λογογράφων, που φανερωμένη τὸ 1885 γύρω ἀπὸ τὴ Φιλολογικὴ Ἐπιθεώρηση Nieuwe Gids ἔφερε μὴν ἀνατροπὴν στὰ ὀλλανδικὰ γράμματα, βάζοντας ἀντίθετα στὴν ἠθικὴ τὴν τέχνη, καὶ φέρνοντας στὴ θέσιν τῆς ἴσαμε τότε διδακτικῆς ποιήσεως, μιὰ καινούργια, φλογερή, θερμὴ ποιήση, ποὺ δὲν ξαίρει ἄλλο νόμο ἀπὸ τὴν ἀγνὴ αισθητικὴ.

Ὁ β.β. Ἔντεν ἔχει δημοσιεύσει 23 τόμους ποιήματι, ρομάντζα, δράματα, κριτικές, ἱστορικές, κοινωνικές καὶ σοσιαλιστικὲς μελέτες.

Ἡ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Ὁ διευθυντὴς τοῦ «Istituto per l' Europa orientale» τῆς Ρώμης κ. Παλμιέρι μᾶς ἐπέστειλε τὸ παρακάτω γράμμα, ποὺ τὸ δημοσιεύουμε γιὰ νὰ ἴδουν τὸ οἱ νέοι ποιητὲς μας καὶ τοῦ στείλουνε τὰ ἔργα τους καὶ τὰ βιογραφικὰ σημεῖωματα ποὺ ζητεῖ.

Ρώμη, Ἰουλίου 1919. 22.

Ἀξιότιμε Κύριε,

Σὰς παρακαλῶ ἐνθέρμως νὰ μοῦ στείλετε κάποιες βιογραφικὲς σημειώσεις περὶ ὑμῶν, τοῦ Ρ. Γκόλφη, τοῦ Α. Κυριαζῆ, Πάνου Τυγκοπούλου κ.λπ. καὶ τὰ κάλλιστα ποιήματά σας ὅπως μεταφράσω αὐτὰ εἰς τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν.

Ἐντρέπομαι διὰ τὴ Ἑλληνικὴ φιλολογία εἶναι τόσον ἀγνωστὴ εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ θέλω οἱ Ἰταῖοι νὰ τὴν γνωρίσωσι. Δυσκοῦμαι διὰ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μιὰ ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας καὶ διὰ τοῦτο θέλω νὰ μὲ βοηθήσετε...

Θέλω νὰ μεταφράσω εἰς ἓν τομίδιον τὰ ὠραιότερα ποιήματι τῶν νέων ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος. Σὰ παρακαλῶ νὰ μὲ βοηθήσετε, ἀποσυλλογιᾶς μου, τὰ συγγράμματά των, ὅπως ἐνηθῶ νὰ κάμω ἔκλογὴν. Ὅπως ἤξευρετε ἐργάζομαι ποῦ ν' ἀναπτύξω φιλικὰς σχέσεις μετ' ἐξ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας καὶ νὰ ποικιλίσω τὰ ἀριστουργήματι τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας εἰς τοὺς Ἰταλοὺς.

Ἐμέτερος

Dr. AURELIO PALMIERI

VIA NAZIONALE 89

Roma.

ΘΕΑΤΡΑ

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ

Γιὰ τὸ καινούριο σκηνικὸ ἔργο τοῦ κ. Ξενοπούλου, ποὺ ἐπαιξε μὲ τόση ἐπιτυχία τελευταῖα στὸ θέατρο «Ἀθήναιο» ὁ θίασος Βεάκη-Νέζερ, γραφτήκανε πολλὰ, παραπολλά, καὶ τὰ πιδ ἀντίθετα πράματα. Τὸ εἶπανε μὲγάλο ἔργο μέσα στὰ μεγάλα, τὸ εἶπανε μὲτριο ἔργο, τὸ εἶπανε ἀποτυχημένο. Ἡ κριτικὴ, καὶ μάλιστα ἡ θεατρικὴ κριτικὴ, στέν τόπο μας τέτι εἶναι—γιὰ τὰ πανηγύρια.

Ἐμεῖς τὸ εἶδαμε. Μᾶς ἄρασε ὡς ἔργο τέχνης καὶ μᾶς ἐπληξε ὡς θέαμα. Νὰ βλέπεις σὲ τρεῖς δλάκερες πράξεις ἓνα μελλοθάνατο πάνω στὴ σκηνή, ποὺ νὰ σὲ καταταραννάει μὲ τὸν πόνο του, μὲ τὸν καημὸ του! Οὐφ! Εἶναι παραπολύ ὑπερανθρώπινο νάνθῆξεις σὲ τέτιο ἀνθρώπινο μαρτύριο!

Ὁ κ. Ξενοπούλος, γράφοντας τὸ «Ἀνθρώπινο», ἔγραψε, κατὰ τὴν γνώμη μας, σκηνικῶς ἓνα καλὸ ἔργο. Ἄ θέλετε μάλιστα, τὸ καλύτερο ἔργο του. Τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἔργου του ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴ στήριξε, ὅπως κι ὁ ἴδιος τῆγραψε στὸ «Ἔθνος», στέν πρωταγωνιστὴ, δημιουργῶντας ἓναν τύπο Καστάνη γιὰ τὸν κ. Βεάκη. Κι ὁ κ. Βεάκης θαμκτοῦργησε καὶ τούτη τὴ φορά. Σὰν Ἄτλας κράτησε ὅλο τὸ ἔργο ἀπάνω του, καὶ τὸ κράτησε τόσο γερά!

Π. Τ.

ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

Ἀξίζει νὰ γραφτοῦνε δυὸ - τρεῖς λόγια, γιὰ τὴν παράσταση ποὺ ἔδωσε ἡ δραματικὴ σχολὴ τοῦ Ἑλλ. Ὁδείου τὴν τερασμένη Πέμτη στὸ θέατρο Κυβέλης. Πρῶτα - πρῶτα, διάλεξαν ἔργο δυσκολώτατο. Ἡ «Στέλλα Βιολάντη» τοῦ Ξενοπούλου, ἓνα ἀπὸ τὰ πιδ τεχνικὰ σκηνικὰ ἔργα ποὺ ἔχει τὸ νεοελληνικὸ θέατρο, θέλει κότσα γερά ἡθοποιῶν δοκιμασμένων. Γιὰ μαθητὲς, ὅποιασδήποτε δραματικῆς σχολῆς εἶναι ἀπλησίαστο, —καίει καὶ ζεματάει. Ἡ Ἀντιγόνη Μεταξᾶ ποῦπαιξε τὴν Στέλλα, εἶδειζε πὸς εἶχε μελετήξει καλὰ τὸ ρόλο της, μὰ ἐν τῇ βοηθοῦσε, οὔτε ἡ φωνὴ της, ποὺ εἶναι πολὺ ἀδύνατη, οὔτε ἡ σωματικὴ της διάπλαση, νὰ μᾶς δώσει τὸν τύπο τῆς δυνατόψυχης κόρης, π.ὕπλασε ὁ συγγραφέας. Ταλέντο ἔχει βέβαια τὸ φιλότιμο κορίτσι, μὰ τὸ ταλέντο της καὶ ἡ ἐπιμέλειά της θὰ φαινόντανε περισσότερο σὲ κανέναν ἄλλον πιδ μαλακό, πιδ στρωτὸ ρόλο. Ὁ καημένος ὁ Παναγιῆς Βιολάντης, εἶτανε γιὰ γέλια, —γιὰ τοῦτο καὶ τὸ ἀκροατήριο συχνότατα γελοῦσε. Ὅταν ὁ μακαρίτης Περίδης κι ὁ Βιάκης ἐπαιξαν τὸν Παναγιῆ, θυμόμαστε πὸς κάτω στὸ ἀκροατήριο εἶχε ἀπλωθεῖ

μιά στυγνή μελαγχολία, είχε γεννηθεί ένα μίσος για τὸν ἀδυσώπητο καὶ στενοκέφαλο αὐτὸν πατέρα, τὸν ἀντιπροσωπευτικὸ τύπο μιᾶς μισοθάραξος κοινωνικῆς ἐποχῆς. Ἄμα ὁ ἥθοποιὸς σὲ καταφέρει, ὅπως σὲ κατάρχει ὁ νεαρὸς κ. Κροντηράς, νὰ γελάσεις μὲ τὸν Παναγὴ Βιολάντη, βάλ' του ρίγανη. Ἡ Στέλλα Βιολάντη, ἀπὸ κοινωνικὴ τραγωδία, ποῦ εἶταν, μεταβάλλεται σὲ ἀλαφρῶν κομεντί. Κ' ἔτσι ἔγινε. Ἐπρεπε ὅπωςδὴποτε τὸ Ὄθειο νὰ βρεῖ κανέναν ἄλλονε γιὰ Παναγὴ Βιολάντη, ἢ νὰ μὴν παίξει καθόλου. Τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα παίξανε ἀρκετὰ καλά. Ἡ δ. Βρανᾶ λ.χ. ὡς Θεὶά Νιόνια, ἡ δ. Ἀθηνᾶ Κουκουλά, ὡς Βιολάνταινα, ὁ κ. Κοντοδήμος ὡς Ζαμάνος κτλ.

ΘΕΑΤΗΣ

ΜΙΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗ

Στὴν ἐφημερίδα «Ἀθήναι» (18 Ἰουνίου 1922, σελ. 2), ὁ κ. Ν. Ι. Λάσκαρης, ποῦ ἡ γνώμη του σὰ θεατρικὰ ζητήματα θεωρεῖται αὐθενταία, δημοσίευσεν μὲ τὸν παραπάνω τίτλο ἕνα ἀρθρο γιὰ τὴν κόρη τοῦ συγγραφέως τῆς «Μητέρας», ποῦ τυπώομε ἕνα μέρος τοῦ ἐδώ.

Μίαν ἐκπληξιν, ἀπὸ τὰς σπανιωτέρας μᾶς παρουσίας προχθὲς ὁ θίασος τῶν κ. κ. Βαδῆ καὶ Νέζερ. Μίαν νεαρὰν κόρην νὰ ὑποδύεται ἕνα ἀπὸ τοὺς πρώτους ρόλους εἰς τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς της. Οἱ πολλοὶ ὡς συμβαίνει σχεδὸν πάντοτε παρ' ἡμῖν, ἐξέλασον τὸ πρᾶγμα ὡς ρεκλάμαν δι' ἐμπορικῶς λόγους. Ὅταν δμως καὶ αὐτοὶ εὐρέθησαν πρὸ πραγματικῆς ἐκπλήξεως εἰς τὸ μᾶλλον ἐπαρίσται, ἠναγκάσθησαν νὰ ὁμολογήσουν, ὅτι ἠπατήθησαν καὶ παρηκολούθησαν μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὸ παίξιμο τῆς νεοβγάλτου ἥθοποιου, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐζημίωσεν ὄχι ὄλιγον τὸν συγγραφέα πατέρα, καθόσον τὸ κοινὸν ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του πολὺ μᾶλλον πρὸς τὴν ἔμφυχον κόρην του παρὰ εἰς τὸ... ὄλιγου δεῖν χάριν τῆς συγκρίσεως νὰ εἰπῶ: ὁ ψυχὸν πνευματικὸν παιδί του. Ἐπρόλαβα δμως, ὡς βλέπετε, καθόσον θὰ ἦτο καὶ μίαν ἔτι πρόσθετος ἀδικία διὰ τὸν πατέρα.

Ἡ νεαρὰ κόρη ἦτο, ἐάν δὲν ἀπατώμαι, ἡ τρίτοτοκος κόρη τοῦ κ. Δ. Ταγκοπούλου ἢ Μυριέλλα. Τὸ παιζόμενον δρᾶμα ἔφερε τίτλον ἢ «Μητέρα» καὶ ἐπαίξετο διὰ πρώτην φοράν. Λογικῆ ἐπομένως θὰ ἦτο νὰ γίνῃ λόγος καὶ περὶ τῆς Μητέρας καὶ τῆς κόρης καὶ Πατέρα. Τελευταία τοῦτέστιν ἀνάμιξις εἰς ξένα οἰκονομικὰ, πρᾶγμα, τὸ ὅποιον θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀποφύγω. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον θὰ ὁμλήσω μόνον περὶ τῆς κόρης, ἢ ἀπὸ σκηναῖς ἐμφάνισις, τῆς ὁποίας μοῦ ἔδωκε πολλὰς ἐλπίδας εὐρυτάτου μέλλοντος δι' αὐτήν. Διότι ἡ μικρὰ κόρη τοῦ κ. Ταγκοπούλου ἔχει, ὡς λέγουσιν οἱ εἰδικαί, στόφαν μεγάλης ἥθοποιου, ἔγεν.

νῆθη δηλονότι ἥθοποιός. Δὲν πρέπει δμως καὶ διὰ τοῦτο νὰ τὸ πάρῃ ἐπάνω της καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς αὐτὸ καὶ μόνον. Ἄλλοιμονὸν της, ἐχάθη. Ἡ φύσις δὲν δύναται μόνη νὰ κατασκευάσῃ ἕνα καλὸν ἥθοποιόν. Εἰς τοῦτο πρέπει νὰ συντελέσῃ καὶ ἡ σπουδὴ καὶ ἡ μελέτη καὶ ἡ τέχνη. Ἐπεκράτησεν ἄλλοτε καὶ ἴσως ἐπικρατεῖ ἀκόμη μεταξὺ τῶν τεμπέληδων, ὅτι ἡ φύσις εἶνε ἱκανὴ νὰ πλάσῃ ἕνα ἥθοποιόν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές. Ἡ φύσις μόνη, ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ τὸ δξήμερον αὐτὸ σχῆμα, δὲν θὰ πλάσῃ παρὰ ἥθοποιόν... ἀφύσικον. Εἶνε βέβαιον, ὅτι ὑπῆρξαν ἄλλοτε μερικοὶ καλοὶ ἥθοποιοί, ἄς τοὺς ἐνομάσωμεν οὔτω, οὐδεμιὰς τυχόντες ἰδιαιτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἀλλ' αὐτοὶ οὐδέποτε ὑπῆρξαν πρᾶγματι ἥθοποιοί, ὑπῆρξαν ἀπλῶς μιμοὶ ἀντιγραφῆς. Οὐδέποτε ὑπῆρξαν δημιουργοί, ὅπερ εἶνε τὸ πρώτιστον τρωτὸν τοῦ ἀληθοῦς ἥθοποιου, καθόσον δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν ἥθοποιὸν νὰ ἐννοῇ ἀπλῶς τὸν συγγραφέα, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον διαρμηνεύει, πρέπει καὶ νὰ τὸν συμπληρώσῃ, πρέπει νὰ δημιουργῇ ἐκεῖ, ὅπου παύει ὁ συγγραφεὺς νὰ ὁμιλῇ. Καὶ αὐτὸ δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς φύσεως μόνον διὰ τῆς μελέτης ἐπιτυγχάνεται.

Ἡ μικρὰ λοιπὸν Μυριέλλα ἔχει ἀνάγκην μελέτης καὶ διδασκαλίας. Ἀλλὰ καὶ νὰ πῆσῃ εἰς καλὰ χέρια, διότι πολλάκις οἱ διδάσκαλοι στρεβλώνουν τὰ φυσικὰ προσόντα τοῦ μαθητοῦ των. Καὶ ἡ μέλλουσα καλλιτέχνης ἔχει πολλὰ τοιαῦτα ἢ μᾶλλον ἔχει ὅτι ἀπαιτεῖται διὰ καλὸν ἥθοποιόν. Ἐχει ἀρμάλφαν σημαντικὴν, ἀλλὰ καὶ συμμετρικὴν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον πολὺ συντελεῖ εἰς τὴν ἀπαιτουμένην διὰ τὰς ἐπὶ τῆς σκηναῖς κινήσεις χάριν. Ἡ φωνὴ της εἶνε ἰσχυρὰ καὶ εὐκαμπτος, προσαρμοζομένη πρὸς τὰς παντοειδῆς ἐκδηλώσεις τῶν διαφόρων ψυχικῶν συναισθημάτων. Ἡ ἐπὶ τῆς σκηναῖς στάσις της φυσικωτάτη καὶ αἱ κινήσεις μετρημένα. Ἐπὶ πλέον τρέφει καὶ ἰδιαιτέραν ἀγάπην πρὸς τὸ θέατρον.

Καὶ ὁ δραματικὸς συγγραφεὺς κ. Παντελῆς Χόρν, μὲ τὸ ψευτόνομα «Μᾶμος», ἔγραψε στὸ «Ἐλεύθερο Βῆμα» (16 τοῦ Ἰουνίου 1922, σελ. 1) τὸ ἀκόλουθο παραγραφάκι:

Πρόκειται νὰ εἰπῶ ὀλίγας λέξεις, ὅπως ὑπεσχέθην, διὰ τὸ παίξιμο τῶν ἥθοποιῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Δ. Ταγκοπούλου «Ἡ Μητέρα». Ἡ παράστασις εἶχε τοῦτο τὸ ἐξαιρετικόν, ὅτι ἐνεφανίσθη διὰ πρώτην φοράν ἐπὶ σκηναῖς καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς της ἡ μικρὰ κόρη τοῦ κ. Ταγκοπούλου Μυριέλλα. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἡ ἐμφάνισις της διέθεσε εὐμένως ὄλον τὸ ἀκροατήριον. Ἐχει μίαν οἰλουέταν ἀρκετὰ θεατρικὴν, κινήσεις ἀδιάστους, πρᾶγμα σπάνιον διὰ μίαν κόρην πρώτην φοράν ἀνερχομένην τὰς σανίδας τῆς σκηναῖς. Ἐχει ἀρθρωσιν πολὺ καλὴν. Τὰ λόγια της βγαίνουν χωρὶς κόπο καὶ τὰ

χρωματίζει χαριτωμένα. 'Ο κ. Ταγκόπουλος θά ἀδικήση και αὐτὴν και τὸ θέατρον εἰς δὲν τὴν ἀφήση ἑλευθέραν νὰ σταδιοδρομήσῃ και νὰ δρέψῃ δάφνας εἰς τὸν βωμὸν τῆς Μελοπομένης.

Ἔχῃ μιαν σκηνὴν ἀρκετὰ δύσκολον, ἔταν ἐπρόκειτο νὰ διηγηθῇ εἰς τὴν Μητέρα, τὴν ἀπελπισίαν διὰ τὴν ἀποπλάνησιν τῆς κόρης τῆς και τὴν ἀπόπειραν αὐτοκτονίας... τὰ εἶπε τὸσον ἀβίαστα και τὸσον χαριτωμένα πὸ κατέλθετε ὄλους τοὺς θεατὰς.

Ἡ "ΜΗΤΕΡΑ",

'Ο διευθυντὴς τοῦ «Θεάτρου Κυβέλης» κ. Κώστας Θεοδωρίδης ἔστειλε ἀπὸ τὸ Παρίσι, ἔπου ἀπὸ πέρι μὲν εἰς οἰκογενειακῶς, στὸν Ταγκόπουλο τὸ ἀκόλουθο γράμμα :

Ἀγαπητὲ φίλε,

Διάβασα μὲ μεγάλη μου χαρὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς «Μητέρας» σου και τῆς κόρης σου. Κρίμα πὸ δὲν εἴμαστε κάτω νὰ τὸ παίξουμε ἑμεῖς. Ἀπὸ τὴν πολεμικὴ πὸ σου κάμανε, φάνηκε πὸς ἄξιζε.

Σὲ συχαίρω ἀπὸ τὴν καρδιά μου, σοῦ εὐχομαι νὰ σοῦ ζήσει ἡ Μυριέλλα σου και σοῦ σφίγγω τὸ χεῖρ μὲ ἀγάπη πολλή.

Δικός σου
Κ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Κ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Σὲ μιὰ ἀπ' τὶς τελευταῖες συναυλίας τοῦ "Ἑλληνικοῦ Ὄδειου", ἐντεμπουτάρισε ἕνας νέος συνθέτης, ὁ κ. Κώστας Σφακιανᾶκης. Μουσικὸς δὲν εἶμαι και δὲ μοῦ στέκει, φυσικά. νὰ μιλήσω γιὰ τὴ συμφωνικὴ του σύνθεσιν. Σημειῶνω μονάχα, ἔδω, μὲ φιλικὴ ἱκανοποίησιν, τὴν πολὺ καλὴν ἐντύπωσιν πὸ ἔκανε ἡ πρώτη του αὐτὴ μουσικὴ δοκιμὴ.

Συνέπεσε νὰ παρακολουθῶ τὸν κ. Σφακιανᾶκη στὶς ὥρας του, τὶς ἐπίμονες προσπάθειες. Ἐνοιῶθε πάντα βαθιὰ τὶς δυσκολίας τῆς μουσικῆς δημιουργίας. Ἀμφιβάλλοντας—ἀπὸ ὑπεβολικῆ, ἰσως, εἰσυνειδησία—γιὰ τὰ ἔρια τοῦ ταλέντου του, δὲν τόλμησε, θυμάμαι, νὰ δραματισθῇ. γιὰ κύριον σκοπὸν τῆς μουσικῆς του σταδιοδρομίας, τὴ Σύνθεσιν. Περιώριζε τὶς φιλοδοξίας του στὴν ἐχτέλεσιν : Νὰ γίνῃ ἕνας καλὸς βιρτουόζος. Θυμάμαι τὸν ἱερό, τὸν παιδιᾶτικο θῆλεγα, ἐνθουσιασμό του, ἔμα δέχτηκεν ὁ δυσκολεσιμῶτος Παντερέβσκυ νὰ τοῦ δώσῃ μιὰ σειρά ἰδιαίτερα μαθήματα.

Ὅταν γύρισε, πρὶν λίγα χρόνια, στὴν Ἑλλάδα, δὲ βιάστηκε τὰ θορυβήσῃ, ἔμως κάνουν, κατὰ κκ.

νόνα, οἱ «ἄρτι ἐξ Ἑσπερίας ἐπανακάπτοντας». Ἀποτραδήχτηκε στὴ μοναξιά τῆς Κηφισοῖδας και ἔακολούθησε τὲς μελέτες του. Ρίχτηκε μὲ ἀγάπη στὴ σπουδὴ τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ και τοῦ Σολωμοῦ. Καὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Τῆς μεγάλῃς αὐτῆς πηγῆς, τῆς τόσο παραγνωρισμένης. Ὁ κ. Καλομοίρης τὸν μυρίστηκε και τὸν λάνσαρε. Ἔττανε καιρός.

X. ΜΟΙΝΟΣ

ΤΑ ΕΙΡΗΝΟΦΟΡΑ

Καινούριον βιβλίον, μ' αὐτὸν τὸν ἀνθρωπιστικὸν τίτλον, μᾶς ἐτοιμάζει ὁ Μασσοῦκας. Ἄφισε τὰ πατριωτικά και τὰ πολεμικά καταμέρος, εἶδε και αὐτὸς σάν ἀνθρωπος τὴ ζωὴ, ἀντίκρουσε κατὰματα τὴ δυστυχία πὸ σκόρπισε ὀλόγουρά μας ὁ ἄγριος πόλεμος, πόνεσε, δάκρυσε και ἀπὸ τὸ δάκρυ του αὐτὸ βγήκανε τὰ Εἰρηνοφόρα. Μᾶς διάδασε μερικά και μᾶς ἄρσαν πολὺ. Θά γνωρίσουμε ἕναν καινούριον Μασσοῦκα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον.

ΚΡΙΝΑ ΛΕΥΚΑ

Χαρισμένα στὴ φιλενάδα μου
ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Κρίνα λευκὰ ἀγνοπέταλλα, πὸ ἀνθοβολᾶτε γύρω
Στὸν κῆπο μου, πὸν ζεῖ ἡ χαρά...μέσ' ὄδλα ἔσεῖς
[ἄστέρια,

Γλυκόγελα...πὸν ραίνετε τὸ πιδ καθαρίον μῆρον
Θεῖα Σύμβολα, ζωγραφιστὰ σάγγελικὰ ἔσεῖς χέρια !

Κρίνα σεμνὰ τῆς Παρθενιάς, κρυφτοὶ ἤλιοι δροσο-
[βόλοι,

Βγαλμένα ἀπὸ τῆς ἀνοιξῆς τὴ ζωοδότρα γέννα,...
Εἶναι ἡ καρδιά μου ἀπόκρυφο και ἀπόμακρον πευβόλι,
Πὸν μέσα του δὲ βλάστησε κρίνα ἀπὸ σᾶς οὔτε ἔναι...

ΑΛΙΚΑ ΡΟΔΑ

"Αλικά ρόδα ἀχνότρομα, πὸν ἀνθεῖτε μὲ τοῦ Ἀκρίλη,
Τὸ θαλερὸν χιμόγελο, στοῦ φράχτη μου τὴν ἄκρη,
Κάποιου οὐρανοῦ μᾶνοίγεται δραματικὸν τὴν κύλη
Πὸν ὄλα τὰ πάθια ἀγοπεροῦν, ντυτὰ παλμούς και
[δάκρυ.

"Αλικά ρόδα, ἀπὸ φωτιᾶς θεῖα φλόγα γεννημένα,
Ἄμαρτωλὴ μιὰ ποίησιν στὴν ὄψη σας διαβάσω...
Κ' εἶστε νεχτὰρι πὸν μεθῶ... σάν, ἀπὸ μὲ πλασμένα,
Σᾶς βρῖσκω πάντα τρυφερά, μέσ' ὀτῆς καρδιάς τοῦ
[βοῦο !

Σμύρνη

ΦΙΛΗ Κ. ΒΑΤΙΑΝ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΡΑΛΛΙΔΗ γιαιτού: *Στόν Τύχη και Ιθφράτη ποταμό.*
 Ένα βιβλίο καλογραμμένο, που άζει να διαβαστεί, γιατί είναι γραμμένο με πόνο και με ειλικρίνεια. Η άφιερωση του είναι σάν εφρασιτική περίληψη του βιβλίου, που άφιερώνεται: «Στίς σκιές των άδικολεθιμένων στην έξιστρατεία του Κάφκασου και του Βαρδατιού, και στους έπιβάντες, που δοκίμασαν τό μαρτύριο του πού ΗΑΙΘΙΟΥ πολέμου...»
 Ο Ραλλίδης ό γιαιτού, που ζει στην Ηόνη, είναι καλώς δημοτικιστής, και άηφετώντας στον Τουρκικό στρατό, ό στρατός, γιαιτού, περιγράφει με πέννα γεμάτη ζωή και χρώμα τό πιο περίεργα άπ' όσα είδε, σάν ή Τουρκία πολεμούσε με τή Ρωσσία στό μεγάλο Εθροπικό πόλεμο. Τό βιβλίο στο λίζεται με άρκετές εικόνες.

ΓΥΜΦΡΗΣΤΟΥ: *Η ώραία του Πέγαν.* Τό ρομάντζο αυτό του Τυμφρηστου, που τόσο πολύ διαβιάστηκε, τόβγαλε τώρα τελευταία ό έκδοτής Σιδέρης σέ δεύτερη έκδοση, σέ καλό χαρτί και με καλλιτεχνικό έξώφυλλο. Στή δεύτερη έκδοση ό Τυμφρηστός έχει προσθέσει άρκετές καινούριες σελίδες, ώστε τό ρομάντζο μπορεί να ξαναδιαβαστεί κι άπ' όσους τόχουσε διαβάσει στην πρώτη έκδοση.

Γ. ΑΘΑΝΑ: *Πρωινό ξεβήμα.* Έκδοση Β', με πρόλογο του Κωστή Παλαμά. Για τον ποιητή Άθίνα γράψαμε ό,τι έπρεπε άμα πρωτοβγήκε τό βιβλίο του. Τονέ χαρητήσαμε γι' άληθινό ποιητή, που ξεχωρίζει άνάμεσα σέ τόσους νέους στιχοβιμπιχανούς του καιρού μας, που κοζάνανε για ποιητές με έμμερες άρλόδιμες και σαπουνούφουσες.

GUSTAV COBBÉ: *Έρωτες μεγάλων μουσικών.* μετάφρ. Κ. Γερογιάνη. Έκδοση Ι Σιδέρης

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ

«**ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ.**» Μηνιαίο θεωρητικό όργανο, που βγαίνει άπό τό Σοσιαλεργατικό Κόμμα τής Ελλάδας. Τό τεύχος του Ιουλίου 1922 έχει τ' άκόλουθα διαλεκτά περιεχόμενα: «Σ' έσεις μεσιζύ εργατικής τάξης και άγροτών» (του Ε Βάρδα). — «Η τέχνη στή Ρωσσία των Σοβιέτ» (του Ζάν Μειλ). — «Ο Ιστορικός όλισμός» (συνέχεια τής πολύτιμης μελέτης του Άλλοτε βουλευτή Άρ. Σίδερη). — «Εσωτερική και Έξωτερική Έπιθεώρηση» (του Γ. Α. Γεωργιάδη), γραμμένη με τή γνωστή μεθοδικότητα του Άλλίνα θεωρητικού του έπιστημονικού σοσιαλισμού.

Γράφετε σύντομα και καθαρογραμμένα γράμματα.

ΣΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΝΤΡΟΦΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ. — Τή συντρομή του έξωτερικού έμεις τή λογαριάζυμ 50 δραχμές τή χρονιά κι άνάλογα τό έξάμηνο. Τά δολάρια, οι λίρες και τά

χρυσά φράγκα δέν μπορούνε σήμερα να πληρωθούν, διαν ή στεργλίνα, τό δολλάριο και τό φράγκο έχουν άνεβεί τόσο ψηλά, ούτε πάλι μπορούμε έμεις να τρέχουμε κάθε ώρα στό Χρηματιστήριο και να παρακολουθούμε τό άνεβο κατέβασμά τους. Για τούτο άς μένουν αυτά, έτσι για φιγούρα στόν πίνακα, κι άς μάς στέλνονται οι συντρομές σέ δραχμές.

«. **Πετρ. Βαγκ.** Τό «όργη λαού» πολύ καλό. Τό κρέταμε για να τό δημοσιεύουμε σέ καταληλότερη έποχή. Τό άλλο δέ σου φαίνεται πού δδυνατίζει άπό τό πολύ μακρος, και θάκανε πολύ καλύτερο αν τό συντόμευσε σέ δυό—τρεις τό πολύ στροφές; ». **Βιχτ. Κοτ.** Τά λάθια που μάς ζητάς για σου βκοδειξουμε και που κάνουν να μίν είναι άκόμα για δημοσίεψη μήτε τά δυό πολυ όμορφα τραγουδάκια σου είν' αυτές οι λεξόδες που σου ξεφεύγουν: «πα σε με ριχτά» «ήμνος 'πιο άγγελούδι» «τό φιλι έκανε όλο πόρο» κ' οι φρασόδες: «Τι αν ξεπλησει θέλει άειπωτο ύδουρμό για τήν άπάτη ζωήν άρχέψει: «Κι άς μίν κανεις τ' άβλέμματά του έκινει» κ. **Κ. Γιαννούλ.** Τό παραμύθι σου, πολύ καλό σάν ιδέα, έχει μερικά μικρά τεχνικά και γλωσσικά λάθια. Διόσθωσέ το, καθαρόγραφέ το με μελάκι και στείλ' το να δημοσιευτεί. κ. **Γιαν. Χατζ.** Τό «δέν ξεχνώ» δημοσιεύεται. κ. **Ιουλ. Σουγ.** Ναι. κ. **Νι. Γα. Κα.** Καλή ή κόντεσινα. κ. **Γ. Σ. Βλαβ.** Τό Eyes θά δημοσιευτεί, κ. **Καισ. Έμ.** Καλά τά τετραστιχά σας και δημοσιεύονται. κ. **Μ. Ρτζ.** Πολύ μεγάλο και πολύ άδικο τό γράμμα σου. Γιατί να χολοσάνας δίχως λόγο; Σ' έανε μας όμορφα πράματα και σύντομα και θά δημοσιεύονται. κ. **Κυρ. Δαν.** Θά δημοσιευτούν. κ. **Σμ. Α Πλακ.** Λάβαμε τή συντρομή κ' εύχαριστοθύμ. κ. **Θερ. Μητρ.** Λάβαμε τή συντρομή σου και τής δ)δος Ροζ, και σέχαριστοθύμ. κ. **Γ. Τ.** Ένα μικρό διάρθωμα στή γλώσσα και τή φράση κ' οι Σκέψες και Ρερβυσοί δημοσιεύονται. κ. **Δροσ. Νουβ.** Οι άλπίδες όχι και τόσο καλό. κ. **Θ Σπουρλ.** «Όχι άκόμα. Με τον καιρό θά γράψεις και καλύτερα. κ. **Δεον. Βολγ.** Καλούσιμα. Όστόσο νιώθεις τό Sprleen αυτό που ψάλλεις ή μίν τό δανειστήρες άπό κανέναν ποιητή πούτυχε τώρα τελευταία να διαβάζεις. κ. **Παν. Χαλκ.** Άπαντούμε ταχτικά άπό τούτη δώ τή στήλη διυδηποτε μά; στέλνουνε. Για να μη σάπαντήσουμε, θά πει πώς δέν πήραμε τίποτα. κ. **Τακ. Σπυρ.** Έχεις δίκιο. Μά τό δήγημά σου δέν τόβουμε στό φάκελλο. Όπως είναι κάπου άνακατεμένο μες στα χαρτιά μας. Στείλε μας κανέν' άλλο. κ. **Όρ. Δασκ.** Γυπώνουμ' έδώ ένα τετραστιχο άπό τά σονέτα σου για να τό ξαναδιαβάσεις και συ και να μάς πεις αν είναι ποιηση και σίχοι αυτά.

Κι αρχίζει άργι να κλλη μου βαθιά τό καρδιοτύπι Πεσιμιστής άφουβεινα κι όλα μαβιά τά βγάξω και του χριστού τά δόγματα συθέμελα αλλάξω Και τότε ή άνία γίγαντας θρονιάζει πλάι στη λύπη. Έπειτα ποίος σέ πληροφόρησε πώς Έλεον ό Σόλων μία φορά «Τά Πάντα ματαιότης;».